

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαρία Βερυκίου | Χρήστος Γκίκας | Ελένη Καβουριάδου
Μαρία Κουτσοκέρα | Μαρία Παπαϊωάννου | Γιούλη Χρήστου

Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Η Γλώσσα μου

Βιβλίο μαθητή/μαθήτριας

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Η Γλώσσα μου

Βιβλίο μαθητή/μαθήτριας

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονιστής / Αξιολογητής

Χρήστος Βιδάκης

Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Μάρθα Χριστοπούλου

Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Αξιολογητής

Ιωάννης Λαζαρίδης

Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Σαράντης Τούλης

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Νικόλαος Αντζόπουλος

Διπλωματούχος τεχνολογίας γραφικών τεχνών

**Υπεύθυνη Διδακτικού Πακέτου
για το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής**

Παναγιώτα Μίνη

Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνος Πράξης

Διονύσιος Μουρελάτος

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αναπληρωτής Υπεύθυνος Πράξης

Στυλιανός Μαυρατζάς

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαρία Βερυκίου | Χρήστος Γκίκας | Ελένη Καβουριάδου
Μαρία Κουτσοκέρα | Μαρία Παπαϊωάννου | Γιούλη Χρήστου

Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Η Γλώσσα μου

Βιβλίο μαθητή/μαθήτριας

ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗ
ΟΜΑΔΑ

Μαρία Βερυκίου, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΕ 70), ΒΑ Σπουδές στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό, Med Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης Ατόμων με Προβλήματα Προφορικού και Γραπτού Λόγου

Χρήστος Γκίκας, Εκπαιδευτικός Πληροφορικής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, MSc Ηλεκτρονικής και Ραδιοηλεκτρολογίας ΕΚΠΑ

Ελένη Καβουριάδου, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΕ 70)

Μαρία Κουτσοκέρα, Εκπαιδευτικός ΠΕ 70, MSc Στρατηγικές Διαχείρισης Περιβάλλοντος-Καταστροφών-Κρίσεων, υποψήφια Διδάκτωρ του Παιδαγωγικού Τμήματος, Πανεπιστημίου Αιγαίου

Μαρία Παπαϊωάννου, Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ70

Β΄ Αθήνας, Καθηγήτρια – Σύμβουλος του ΕΑΠ, ΜΑ Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, PhD Εκπαιδευτική Διοίκηση

Γιούλη Χρήστου, Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΕ70.50), MSc Ειδική Εκπαίδευση

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Μαρία Παπαϊωάννου

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΕΚΔΟΣΗΣ
ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Σίνος Γκιώκας, Φυσικός

Τέτη Παλαιοθοδώρου, Φιλολόγος

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΤΥΠΟΥ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ
ΜΑΚΕΤΑ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Έφη Κοκκινάκη

Μαρία Παπαδάκη, Γραφικές τέχνες

Μαρία Παπαδάκη, Γραφικές τέχνες

Μαρία Παπαδάκη, Γραφικές τέχνες

**ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ**
ΣΥΛΛΗΨΗ – ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΨΗΦΙΑΚΩΝ
ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ
ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ
ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Συγγραφική ομάδα

Χρήστος Γκίκας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

4η ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

A. Ελληνική μυθολογία.....	7
B. Αιγυπτιακή μυθολογία.....	13
Γ. Σκανδιναβική μυθολογία.....	19
Δ. Επαναληπτική ενότητα.....	24

5η ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

A. Προσφέρω – Συμμετέχω.....	29
B. Ανακυκλώνω-Επαναχρησιμοποιώ.....	36
Γ. Αλλάζω στάση – Δρω για το περιβάλλον.....	43
Δ. Επαναληπτική ενότητα.....	52

6η ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΠΕΤΕΙΟΙ ΚΑΙ ΓΙΟΡΤΕΣ

A. Απόκριες.....	60
B. 25η Μαρτίου, μια διπλή γιορτή για τους Έλληνες.....	66
Γ. Η γιορτή του Πάσχα.....	70
Δ. Επαναληπτική ενότητα.....	78

Γλωσσάριο.....	83
----------------	----

4η ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

- A. Ελληνική μυθολογία
- B. Αιγυπτιακή μυθολογία
- Γ. Σκανδιναβική μυθολογία
- Δ. Επαναληπτική ενότητα

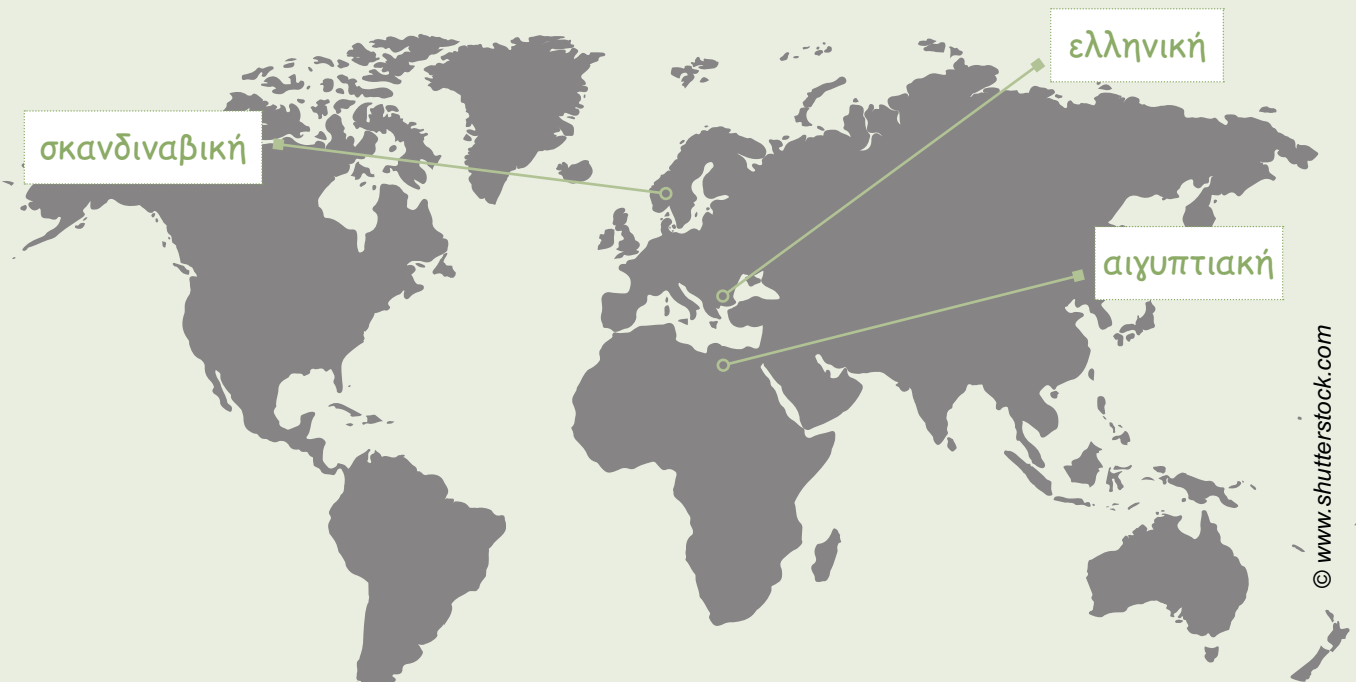

Λέξεις-κλειδιά

μύθοι Ελλήνων,
Αιγυπτίων και Σκανδιναβών

Σε αυτή την ενότητα
θα μάθεις:

- Μύθους από την ελληνική, την αιγυπτιακή και τη σκανδιναβική μυθολογία.
- Να ερμηνεύεις συμπεριφορές μυθικών προσώπων.
- Να γράφεις το τέλος ενός μύθου.
- Να κατασκευάζεις ένα θεματικό λεξικό με εικόνες και μυθικά πρόσωπα.

Λέξεις-κλειδιά που θα βοηθήσουν

μύθοι, ήρωες, αρχαιότητα, αρχαίοι θεοί

© Τοιχογραφία στην οροφή του Δωματίου των Γιγάντων, στο Palazzo Te, Μάντοβα (Ιταλία) (1532-1535)

1

Παρατήρησε τη φωτογραφία και συζήτησε με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου αν και από πού γνωρίζετε τα πρόσωπα της τοιχογραφίας.

2

Τα παραπάνω πρόσωπα ανήκουν στους
..... και στις της

ελληνικής μυθολογίας,
θεές, θεούς

Ο μύθος του Χείρωνα

Στην αρχή του κόσμου, όταν ακόμη το σωστό και το λάθος ήταν ένα, ζούσε στη σπηλιά ενός βουνού, που λεγόταν Πήλιο, ένας σοφός Κένταυρος, ο Χείρωνας.

Τιτάνες ήταν ο Χείρωνας, γιος του παντοδύναμου Κρόνου. Κάθε Τιτάνας, τώρα, είχε κάτι που τ' αγαπούσε ξεχωριστά.

Ο Χείρωνας περισσότερο από καθετί αγαπούσε το σωστό και το δίκαιο. Ήξερε πολλά, σχεδόν τα πάντα κι αυτός, σαν όλους τους Τιτάνες. Μα σ' όλα μέσα γύρευε να βρει το σωστό κομμάτι, κι αυτό να **προστατέψει**. Γι' αυτό έγινε και ο καλύτερος δάσκαλος του κόσμου. Τα αγόρια που μεγάλωσαν κοντά του έγιναν ήρωες: ο Αχιλλέας, ο Ιάσωνας, ο Ηρακλής.

Από μικρά παιδιά τα έπαιρνε μαζί του στα μονοπάτια του Πηλίου. Τους έδειχνε τα φυτά και τα ζώα. Τα σύννεφα και τ' άστρα. Κι όταν έμαθαν να τρέχουν και να παλεύουν, τους έστελνε για κυνήγι. Μα δεν τους άφηνε να πάρουν μαζί τους όπλα: ούτε τόξα ούτε σπαθιά ούτε μαχαίρια. «Είναι κι οι κάπροι κι οι αρκούδες και οι λαγοί κι οι πέρδικες πλάσματα του κόσμου μας», έλεγε. «Δεν θα σκοτώνετε παρά μόνο όσα πρέπει για να χορτάσετε την πείνα σας. Ούτε ένα παραπάνω. Κι αυτά που θα

Οι **Τιτάνες** ήταν αρχαίες ελληνικές θεότητες, παιδιά του Ουρανού και της Γης.

© www.shutterstock.com

σκοτώσετε θα τα νικήσετε με το μυαλό σας και με το κορμί σας και με την ψυχή σας. Έτσι είναι το σωστό και το δίκαιο. Αυτός είναι ο Νόμος του Δάσους». Και: «Να είστε **τολμηροί** κι άφοβοι, αλλά όχι άγριοι. Δεν θα πειράξετε ούτε χορτάρι μόνο και μόνο για να γελάσετε. Δεν θα χτυπήσετε ούτε σπουρχίτι αν δεν σας κάνει η ανάγκη. Αυτός είναι ο Νόμος της Ζωής».

Τέτοια μάθαινε στους μαθητές του ο Κένταυρος Χείρωνας. Κι εκείνοι μεγάλωναν, ψήλωναν, γίνονταν μέρα με τη μέρα πιο δυνατοί, πιο γενναίοι πιο σωστοί και δίκαιοι.

Μαρία Αγγελίδου, *Ταξίδια στη Μυθολογία: Κατορθώματα και θαύματα*, Παπαδόπουλος, 2017

3 Παρατήρησε την εικόνα και περιέγραψε πώς ήταν ο Κένταυρος Χείρωνας.

4 Πού ζούσε ο Χείρωνας; Σάρωσε για να δεις στον χάρτη πού βρίσκεται το μέρος που κατοικούσε.

5 Σάρωσε για να δεις πώς αποτυπώνονται οι Κένταυροι στην τέχνη.

6 Βάλε ✓ στο σωστό κουτάκι.

	Σ	Λ
Ο Κένταυρος Χείρωνας ζούσε μέσα σε μια σπηλιά.		
Πατέρας του Χείρωνα ήταν ο Δίας.		
Οι Τιτάνες ήταν σοφές θεότητες της ελληνικής μυθολογίας.		
Ο Χείρωνας ήταν δάσκαλος.		
Πολλοί μυθικοί ήρωες ανατράφηκαν κοντά στον Χείρωνα.		
Ο Χείρωνας ήταν πολεμοχαρής και βίαιος.		
Οι Κένταυροι ήταν μυθικά πλάσματα.		

7 Ένωσε αυτά που ταιριάζουν.

Κένταυρος	■	■	δίκαιος
Κρόνος	■	■	σοφός
Χείρωνας	■	■	παντοδύναμος

8 Τι αγαπούσε περισσότερο από καθετί ο Κένταυρος Χείρωνας; Αναζήτησε στη δεύτερη παράγραφο και γράψε τι αγαπούσε πιο πολύ ο Χείρωνας και γιατί.

.....

.....

.....

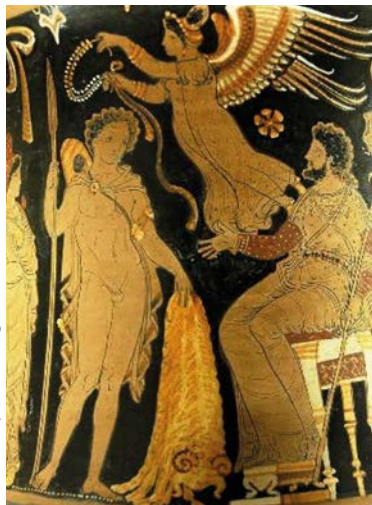

9 Γράψε τρεις μαθητές του Χείρωνα που αναφέρονται στο κείμενο.

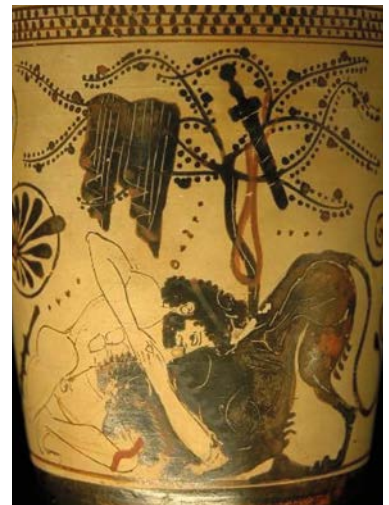
© wikimedia.org

240 π.Χ., Μουσείο Λούβρου

© el.wikimedia.org

330 π.Χ., Μουσείο Λούβρου

© el.wikimedia.org

Σκηνή από αγγείο, 5ος αιώνας π.Χ., Μουσείο Λούβρου

10 Τι δίδασκε ο Χείρωνας στους μαθητές του;

.....

.....

.....

.....

11 Τα πιο σημαντικά «όπλα» για το κυνήγι κατά τον Χείρωνα ήταν:

.....
-------	-------	-------

12 Γράψε τις τέσσερις συμβουλές που έδινε ο Χείρωνας στους μαθητές του. Αναζήτησε την απάντηση στην τρίτη παράγραφο.

.....

.....

.....

.....

.....

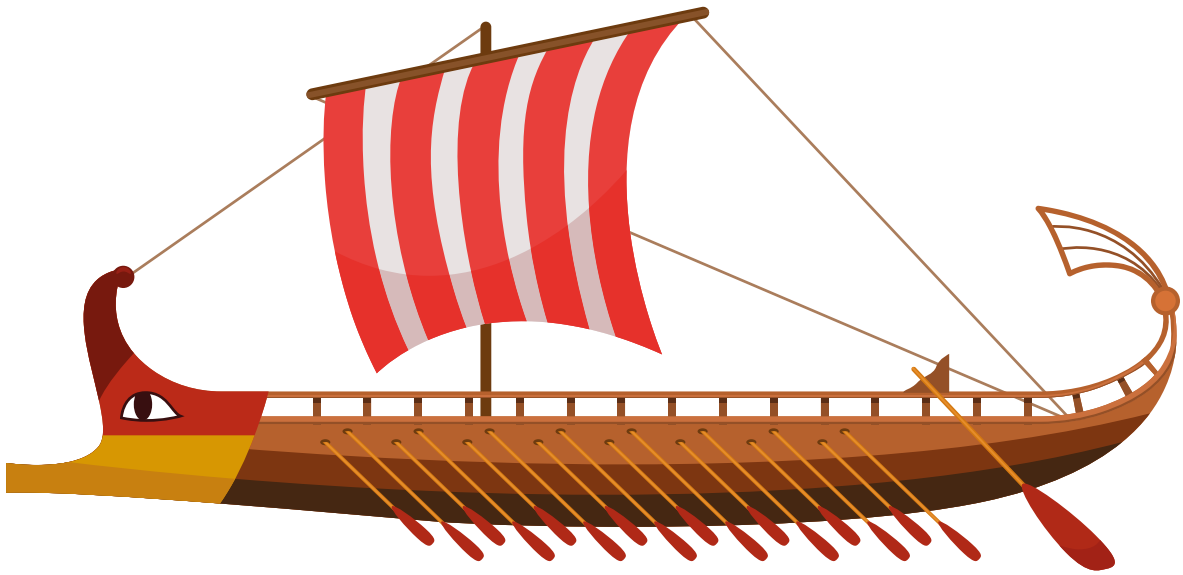
.....

.....

.....

.....

.....

13 Συμπλήρωσε τα κενά στο κείμενο με τη σωστή λέξη από τα πλαίσια.

Κρόνος

Πήλιο

δάσκαλος

Ιάσοντας

Αχιλλέας

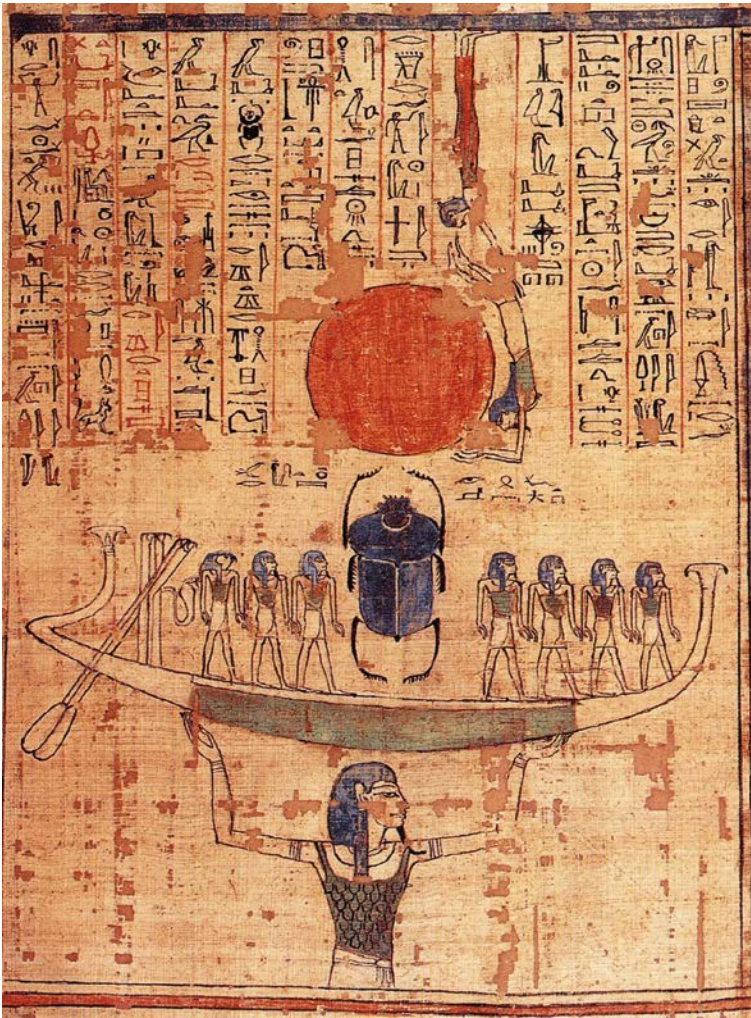
Ηρακλής

Κένταυρος Χείρωνας

Τιτάνας

Ο ζούσε στη σπηλιά ενός βουνού που λεγόταν
 Ο Χείρωνας ήταν
 και πατέρας του ήταν ο παντοδύναμος Προστά-
 τευε το καλό και το δίκαιο και ήταν ο καλύτερος
 του κόσμου. Μαθητές του ήταν ο, ο
 και ο

Β. Αιγυπτιακή μυθολογία

© <https://el.wikipedia.org>

Η Νουν σηκώνει τη βάρκα του Θεού ήλιου Ρα τη στιγμή της δημιουργίας

1 Παρατήρησε τη διπλανή εικόνα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Από πού είναι ο πάπυρος¹ της διπλανής εικόνας;
- β) Τι πιστεύεις ότι σημαίνουν τα σύμβολα του πάπυρου;

2 Σάρωσε για να μάθεις για τη Νουν και τον Ρα.

Τα αιγυπτιακά ιερογλυφικά είναι εικονιστικά σύμβολα που χρησιμοποιούνταν στην αρχαία αιγυπτιακή γραφή. Τα σύμβολα αντιπροσωπεύουν έμψυχα ή άψυχα αντικείμενα και μοιάζουν με μικρά έργα τέχνης.

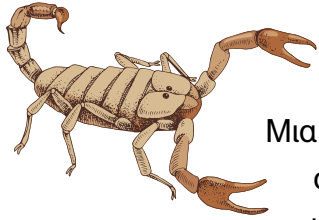
A	B	B	C	D	E
F	G	H	H	I	J
K	L	M	N	N	O
P	Q	R	S	T	T
U	V	W	X	Y	Z

© <https://commons.wikimedia.org/>

1. πάπυρος: γραφική ύλη, με τη μορφή φύλλου ή ρολού.

3 Σάρωσε για να δεις τον αιγυπτιακό μύθο για την Ίσιδα και τους επτά σκορπιούς.

Η Ίσις και οι επτά σκορπιοί

Μια γυναίκα ντυμένη με κουρέλια αναδύθηκε από τον βάλτο συνοδευόμενη από επτά τεράστιους σκορπιούς. Κουβαλώντας ένα μωρό, κατευθύνθηκε προς το κοντινότερο χωριό για να **ζητιανέψει** φαγητό.

Έφτασε σε μια εξαιρετική έπαυλη¹, όμως η αρχόντισσα της οικίας έριξε μία ματιά στα βρόμικα ρούχα της και στους ασυνήθιστους συνοδούς της και της έκλεισε την πόρτα του σπιτιού της. Γι' αυτό συνέχισε κατεβαίνοντας τον δρόμο μέχρι που έφτασε σε μια αγροικία.

Η σπιτονοικοκυρά εκεί λυπήθηκε την ξένη και της πρόσφερε ό,τι μπορούσε: ένα απλό γεύμα και ένα αχυρένιο κρεβάτι. Η καλεσμένη της δεν ήταν μια συνηθισμένη ζητιάνα. Ήταν η Ίσις, η ισχυρότερη θεά της Αιγύπτου. Κρυβόταν από τον αδερφό της

1. **έπαυλη**: πολυτελής μεγάλη κατοικία με κήπο.

τον Σετ, που ήταν κι αυτός ισχυρός θεός. Ο Σετ έφαχνε να τη βρει γιατί ήθελε να σκοτώσει τον μικρό της γιο, τον Ωρο. Για να διατηρήσει την κάλυψή της, έπρεπε να είναι πολύ διακριτική – δεν έπρεπε να ρισκάρει τη χρήση των δυνάμεών της. Αλλά δεν ήταν αβοήθητη.

Η Σέρκετ, θεά των **δηλητηριωδών** πλασμάτων, έστειλε επτά από τους πιο άγριους υπηρέτες της να προσέχουν την Ίσιδα και τον γιο της. Καθώς οι δυο τους εγκαταστάθηκαν στο νέο τους ταπεινό **κατάλυμα**, οι σκορπιοί εξοργίστηκαν με τον τρόπο που η πλούσια γυναίκα προσέβαλλε τη θεική αφέντρα τους. Ένωσαν όλοι το δηλητήριό τους δίνοντάς το σε έναν από τους επτά, τον Τεφέν. Στο σκοτάδι της νύχτας, ο Τεφέν σκαρφάλωσε στο αρχοντικό. Καθώς σύρθηκε κάτω από την πόρτα, είδε τον μικρότερο γιο του ιδιοκτήτη να κοιμάται γαλήνια και τον τσίμπησε με μένος.

Η Ίσις και η οικοδέσποινά της σύντομα ξύπνησαν από ένα διαπεραστικό ουρλιαχτό. Κοιτάζοντας έξω από την πόρτα του εξοχικού, είδαν μια μητέρα να τρέχει στον δρόμο, να οδύρεται κρατώντας τον γιο της. Όταν η Ίσις αναγνώρισε τη γυναίκα που της γύρισε την πλάτη, κατάλαβε τι είχαν κάνει οι σκορπιοί της. Πήρε το αγόρι στα χέρια της και άρχισε να απαγγέλλει ένα δυνατό ξόρκι: «Ω, δηλητήριο του Τεφέν, βγες έξω από το αγόρι και προσγειώσου στη γη!»

Το παιδί ξύπνησε και η μητέρα του έκλαιγε γοερά από ευγνωμοσύνη. Μετάνιωσε για την πρωτύτερη σκληρότητά της και προσέφερε όλο της τον πλούτο στην Ίσιδα, ως δείγμα μεταμέλειας. Η γυναίκα που φιλοξένησε την Ίσιδα κοιτούσε με δέος – δεν είχε ιδέα ποια έβαλε κάτω από τη στέγη της. Και από εκείνη τη μέρα, οι άνθρωποι έμαθαν να γιατρούουν το τσίμπημα ενός σκορπιού, τραγουδώντας μαγικά ξόρκια όπως ακριβώς έκανε η θεά.

Άλεξ Γκέντλερ, *Ο αιγυπτιακός μύθος της Ίσιδος και των επτά σκορπιών*,
www.ted.com

Κατάλυμα είναι ο χώρος που μπορεί κάποιος ή κάποια να μείνει:

- α) για πάντα.
- β) προσωρινά.

4 Διάβασε το κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Ποια ήταν η γυναίκα που αναδύθηκε από τον βάλτο και ποιοι ήταν οι συνοδοί της;
- β) Πού βρήκε τελικά κατάλυμα η γυναίκα του βάλτου;
- γ) Τι έκανε η Ίσις όταν κατάλαβε τι είχαν κάνει οι σκορπιοί της;
- δ) Τι έμαθαν οι άνθρωποι από τον μύθο της Ίσιδας και των επτά σκορπιών;

5

Ποια ιστορία της ελληνικής μυθολογίας σάς θυμίζει η απόφαση της Ίσιδας να παραπλανήσει τον αδελφό της για να σώσει το παιδί της;

.....

.....

.....

.....

.....

6

Βάλε τις προτάσεις στη σειρά για να φτιαχτεί το παραμύθι.

Η Σέρκετ έστειλε επτά από τους πιο άγριους υπηρέτες της να προσέχουν την Ίσιδα και τον γιο της.	
---	--

Έπειτα, η γυναίκα του βάλτου έφτασε σε μια εξαιρετική έπαυλη.	
---	--

Τέλος, η Ίσις έσωσε το μικρό αγόρι με ένα μαγικό ξόρκι.	
---	--

Στην αρχή, μια γυναίκα με κουρελιασμένα ρούχα αναδύθηκε από τον βάλτο, συνοδευόμενη από επτά σκορπιούς.	
---	--

Ο Σετ έφαχνε να τη βρει γιατί ήθελε να σκοτώσει το μικρό της αγόρι.	
---	--

7

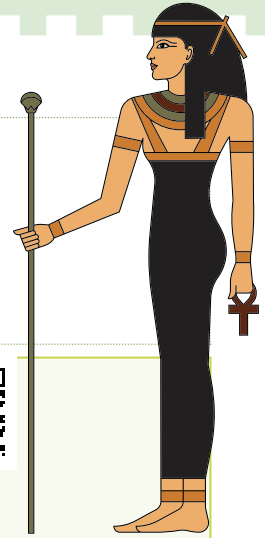
Γιατί πιστεύεις ότι η Ίσις έσωσε τελικά το παιδί της αρχόντισσας που της είχε κλείσει την πόρτα της έπαυλής της;

.....

.....

.....

Η Ίσις ήταν κόρη του Γκεμπ και της Νουτ, η τέλεια μητέρα που τελικά έγινε η σημαντικότερη θεότητα της Αιγύπτου, «πιο έξυπνη από ένα εκατομμύριο θεούς» και «πιο ισχυρή από χίλιους στρατιώτες».

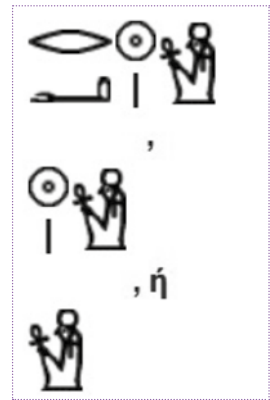

8

Σάρωσε για να μάθεις για την «Εννεάδα», τους σημαντικότερους αιγυπτιακούς θεούς. Στη συνέχεια συμπλήρωσε στον παρακάτω πίνακα τις ιδιότητες κάθε θεού και θεάς.

Η Μεγάλη Εννεάδα	
Σου	ο θεός του αέρα
Τεφνούτ	
Γκεμπ	
Νουτ	
Νέφθυς	
Σεθ	
Ίσις	
Όσιρις	
Όρος	

© el.wikipedia.org

Ρα σε ιερογλυφικά

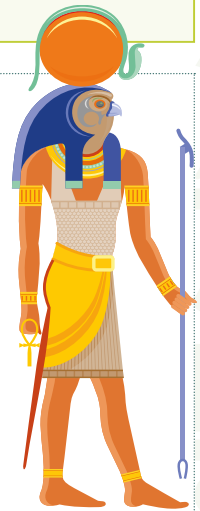
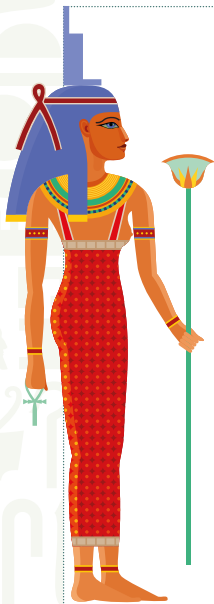
Ρα, ο θεός του φωτός

9 Σάρωσε για να διαβάσεις την ιστορία ενός αρχαιολογικού χώρου στην Μπρέξιζα. Πρόκειται για το σχεδόν άγνωστο Ιερό των Αιγύπτιων Θεών στην περιοχή της Νέας Μάκρης Αττικής. Γνωρίζεις ότι στον ελλαδικό χώρο λατρεύονταν αιγυπτιακές θεότητες;

10 Λύσε τη μεσοστιχίδα της αιγυπτιακής μυθολογίας.

1. —	A			
2. —	I	—	—	—
3. —	Γ	—	—	—
4. —	Υ	—	—	—
5. —	Π	—	—	—
6. —	Τ			
7. —	Ο	—		
8. —	Σ	—	—	

1. Ο θεός του φωτός κατά την αιγυπτιακή μυθολογία.
2. Αιγύπτια θεά της μητρότητας.
3. Την Ίσιδα βοήθησε μια ...
4. Σύμβολα που χρησιμοποιούνταν στην αιγυπτιακή γραφή.
5. Αραχνοειδή μικρά ζώα, συνοδοί της Ίσιδας.
6. Θεά των δηλητηριωδών πλασμάτων.
7. Γιος της Ίσιδας.
8. Αδελφός της Ίσιδας.

1 Παρατήρησε τον χάρτη και απάντησε στις ερωτήσεις.

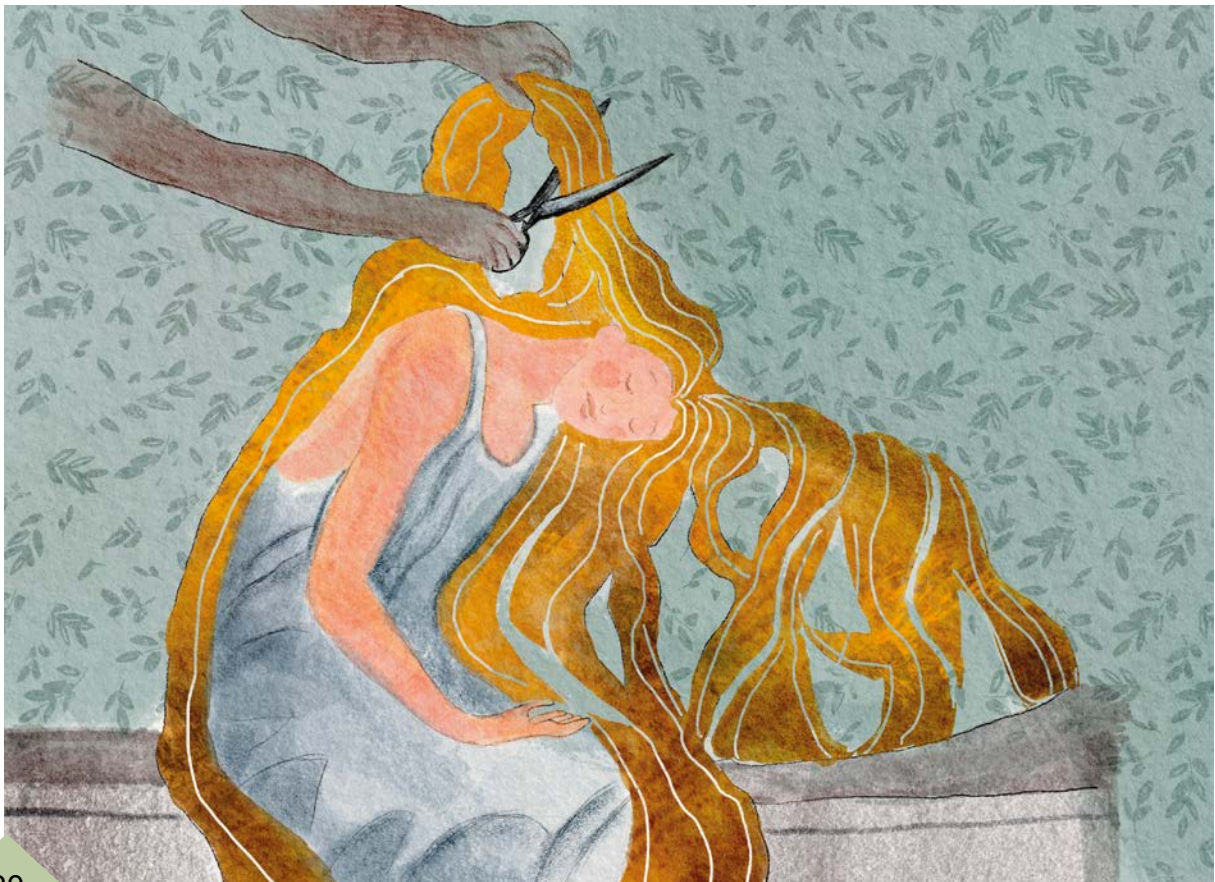
- α) Σε ποια ομάδα χωρών ανήκουν τα κράτη που εμφανίζονται με σημαία;
- β) Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές παρατηρείς στις σημαίες των χωρών;

Τα χρυσά μαλλιά της Σιφ

Μολονότι ο Σκανδιναβός θεός της αστραπής και του κεραυνού ήταν δυνατός και σκληρός, είχε μεγάλη αδυναμία στην όμορφη σύζυγό του. Ο Θορ αγαπούσε τη Σιφ και ήταν πολύ τρυφερός μαζί της.

Η Σιφ είχε μακριά, πυκνά και υπέροχα χρυσά μαλλιά, που κυλούσαν στην πλάτη της σαν χωράφι με καλαμπόκι. Στην πραγματικότητα, η Σιφ ήταν αυτή που έκανε τις καλλιέργειες των Σκανδιναβών να μεγαλώνουν και τα χωράφια τους να παράγουν ψηλά και βαριά στάχια που θα κρατούσαν τους ανθρώπους καλοθρεμμένους και χαρούμενους. Ταξίδευε στον βόρειο κόσμο, προστατεύοντας ανθρώπους και αγροκτήματα από τους σκληρούς ανέμους, το κρύο και τους χειμώνες του Βορρά.

Η Σιφ χτένιζε τα μαλλιά της με μια χτένα με κοσμήματα, τα έλουζε σε καθαρά και αστραφτερά **ρυάκια** κι ύστερα τα άπλωνε σε έναν βράχο για να στεγνώσουν κάτω από τις ακτίδες του ήλιου. Μια μέρα, ενώ καθόταν σε μια όχθη έξω από το σπίτι της στο Άσγκαρντ, στεγνώνοντας τα χρυσά μαλλιά της στον ήλιο, η Σιφ αποκοιμήθηκε. Είναι εύκολο, άλλωστε, να κοιμηθείς στον ήλιο όταν δεν έχεις να κάνεις και πολλά. Και είναι ιδιαίτερα εύκολο, αν κάποιος άλλος θεός σου κάνει ξόρκι για να μην μπορεί να σε ξυπνήσει τίποτα.

Ήταν ο ζωηρός και κατεργάρης θεός Λόκι, που έκανε αυτό το ξόρκι ύπνου στη Σιφ. Τη βρήκε να κοιμάται με τα υπέροχα μαλλιά της να κυλούν γύρω της και δεν έχασε την ευκαιρία να προκαλέσει προβλήματα. Κι ενώ εκείνη κοιμόταν, ο Λόκι πήρε το ψαλίδι του και έκοψε τα μαλλιά της Σιφ, κάθε υπέροχη μπουκλα! Μία μία έπεσαν στους ώμους της και κατέβηκαν στο φόρεμά της, έτσι που το κεφάλι της έμεινε γυμνό, σαν έρημος τόπος.

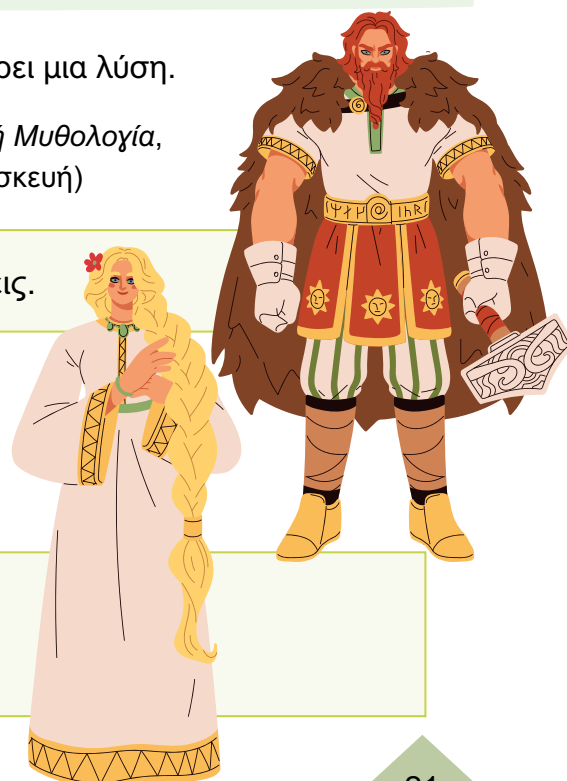
Λίγο αργότερα, η Σιφ ξύπνησε. Αμέσως ένιωσε το κεφάλι και τον λαιμό της κρύα και ανάλαφρα. Σήκωσε το βλέμμα της, είδε τον ήλιο που ακόμα έλαμπε, κι έπιασε το κεφάλι της. Δεν υπήρχε τίποτα εκεί! Κοιτάζοντας προς τα κάτω, είδε τις πυκνές μπουκλες που απλώνονταν γύρω της και τρομαγμένη **όρμησε** μέσα στο σπίτι ξεσπώντας σε κλάματα... και καταρρακτώδης βροχή σκέπασε όλο το καλαμπόκι του Βορρά, κάνοντας τους ανθρώπους στη Γη να αναρωτιούνται τι άραγε να είχε συμβεί στον παράδεισο των θεών.

Όταν αργότερα το ίδιο βράδυ ο Θορ επέστρεψε στο σπίτι τους, η αγωνία της Σιφ άγγιξε αμέσως την καρδιά του. Τότε ο Όντιν, αρχηγός των θεών και πατέρας του Θορ, του μήνυσε ότι υπεύθυνος για τη δυστυχία τους ήταν ο πανούργος Λόκι. Στιγμή δεν δίστασε ο Θορ. Βρήκε τον Λόκι αμέσως και του ζήτησε να επανορθώσει για το λάθος που έκανε. Κι ο Λόκι, που ήξερε καλά ότι με τη δύναμη του Θορ κανείς δεν μπορούσε να τα βάλει, κατάλαβε ότι έπρεπε να βρει έναν τρόπο να **αποκαταστήσει** την ομορφιά της Σιφ. Άλλο δρόμο δεν είχε παρά να αφήσει το Άσγκαρντ και να προσπαθήσει να βρει μια λύση.

Donna Jo Napoli, *Σκανδιναβική Μυθολογία*,
Ελληνικά Γράμματα, 2018 (διασκευή)

«**Αποκαθιστώ**» σημαίνει επαναφέρω κάποιον, κάποια ή κάτι στην προηγούμενη κατάσταση.

2 Διάβασε το κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

- Ποια ήταν η Σιφ;
- Γιατί ο Λόκι έκοψε τα μαλλιά της Σιφ;
- Τι έκανε ο Θορ όταν είδε το γυμνό κεφάλι της Σιφ;

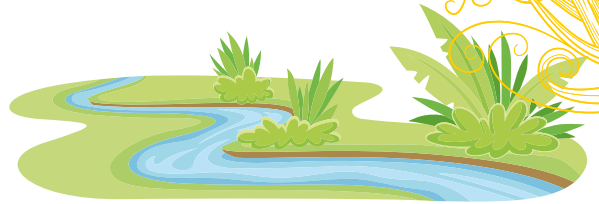
3 Σάρωσε για να μάθεις τη λύση που βρήκε ο Λόκι για να αποκαταστήσει την ομορφιά της Σιφ.

4 Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

- Η Σιφ ήταν θεά
 - α)** της αστραπής.
 - β)** της σοδειάς.
- Η Σιφ έλουζε τα μαλλιά της σε
 - α)** αστραφερά ρυάκια.
 - β)** με θαλασσινό νερό.
- Όταν η Σιφ μπήκε στο σπίτι της κλαίγοντας, οι άνθρωποι στη Γη
 - α)** ανησύχησαν για τις σοδειές τους.
 - β)** χάρηκαν για τη βροχή που έπεσε.
- Ο Λόκι
 - α)** δεν νοιάστηκε για τη στενοχώρια της Σιφ.
 - β)** κατάλαβε ότι πρέπει να αποκαταστήσει το λάθος.

5 Χώρισε το κείμενο σε παραγράφους, αριθμώντας τες. Γράψε έναν τίτλο για κάθε παράγραφο.

- ---

- ---

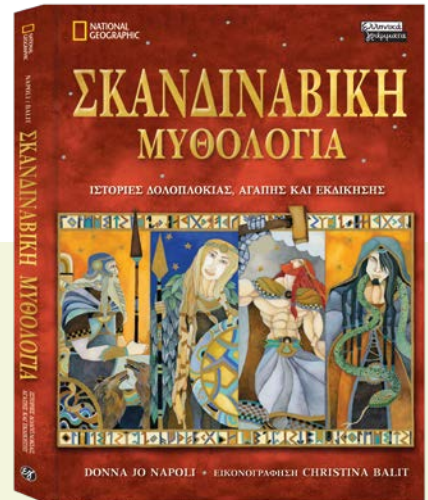
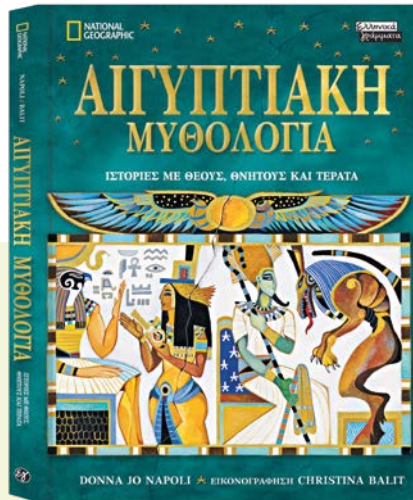
- ---

- ---

- ---

- ---

“ Δ. Επαναληπτική ενότητα ”

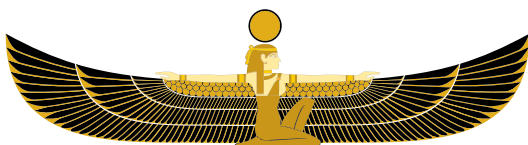

1 Παρατήρησε τις εικόνες και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Τι είδους κείμενα μπορείς να διαβάσεις σε αυτά τα βιβλία;
- β) Γιατί πιστεύεις ότι συναντάμε μύθους σε διάφορους πολιτισμούς;

2 Γράψε για κάθε μυθολογία δύο λέξεις που θυμάσαι από τις υποενότητες που προηγήθηκαν.

Αιγυπτιακή μυθολογία

.....

.....

Ελληνική μυθολογία

.....

.....

Σκανδιναβική μυθολογία

.....

.....

3 Αναζήτησε τις λέξεις που υπάρχουν στην τελευταία άσκηση κάθε υποενότητας και βάλε τες σε αλφαβητική σειρά.

ΤΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΣ

Α

.....

Γ

.....

Δ

.....

Η

.....

Θ

.....

Ι

.....

Κ

.....

Λ

.....

Μ

.....

Ο

.....

Π

.....

Ρ

.....

Σ

.....

.....

Τ

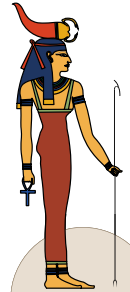
.....

Χ

.....

Ω

.....

4 Σάρωσε για να ελέγξεις αν έχεις βρει τις σωστές λέξεις.

Συγχαρητήρια

Έφτιαξες το δικό σου
μυθολογικό λεξικό

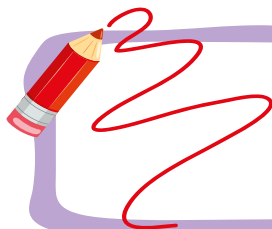
- 5 Επίλεξε μαζί με την ομάδα σου μία ή και περισσότερες λέξεις από το μυθολογικό λεξικό, αναζητήστε περισσότερες πληροφορίες και παρουσιάστε τις στην τάξη σας με κάποιον από τους παρακάτω τρόπους. Μπορείς να χρησιμοποιήσεις και ψηφιακά εργαλεία για την παρουσίασή σου.

Ζωγραφίζω σε ένα μεγάλο χαρτί.

Συνθέτω ένα μικρό στιχάκι ή ένα τραγούδι.

Γράφω τις πληροφορίες που βρήκα.

Μιμούμαι με παντομίμα μία περίσταση.

	Πολύ 	Λίγο 	Καθόλου
Σε αυτή την ενότητα έμαθα:			
Μύθους από την ελληνική, την αιγυπτιακή και τη σκανδιναβική μυθολογία.			
Να ερμηνεύω συμπεριφορές μυθικών προσώπων.			
Να γράφω το τέλος ενός μύθου.			
Να κατασκευάζω ένα θεματικό λεξικό με εικόνες και μυθικά πρόσωπα.			

5η ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Προσφέρω - Συμμετέχω

Β. Ανακυκλώνω

- Επαναχρησιμοποιώ

**Γ. Αλλάζω στάση - Δρω
για το περιβάλλον**

Δ. Επαναληπτική ενότητα

Σε αυτή την ενότητα
θα μάθεις:

- Να βρίσκεις πληροφορίες σε διαγράμματα και παραστάσεις.
- Τι πετάμε στους διαφορετικούς κάδους ανακύκλωσης.
- Για την ανακύκλωση και την επαναχρησιμοποίηση.
- Πώς μπορείς να προστατεύεις το περιβάλλον.
- Τι σημαίνει αναδάσωση και τι αποδάσωση.
- Να βρίσκεις τις διαφορές ανάμεσα σε μια αφίσα και μια πρόσκληση.
- Να συνεργάζεσαι με την ομάδα σου σε ένα περιβαλλοντικό πρότζεκτ.

**ΔΕΝ
ΕΙΝΑΙ ΚΑΔΟΣ**

είναι το
σπίτι μας!

ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΗ
ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΣΥΝΕΚΣΤΑΣΙΩΝ

Λέξεις-κλειδιά

ανακυκλώνω,
επαναχρησιμοποιώ, χαρίζω,
προστατεύω το περιβάλλον

Λέξεις-κλειδιά που θα βοηθήσουν

προσφορά, ανακύκλωση, επαναχρησιμοποίηση, περιβάλλον

Α. Προσφέρω
- Συμμετέχω

© shutterstock.com

1 Παρατήρησε την εικόνα και γράψε τρεις σκέψεις σου σχετικά με αυτήν.

α)

β)

γ)

2 Παρακολούθησε μαζί με την ομάδα σου το βίντεο και απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις.

α) Ποιο σημαντικό πρόβλημα παρουσιάζεται στο βίντεο;

β) Συμπλήρωσε: Η μεγάλη κηλίδα του Ειρηνικού Ωκεανού είναι φορές όσο είναι η Γαλλία.

γ) Από τι είναι φτιαγμένη η «καινούργια ήπειρος»;

δ) Σχολιάστε τη φράση: «Οχ, βρε αδερφέ, ένα πλαστικό καλαμάκι δεν πειράζει».

ε) Πώς καταλαβαίνετε τη φράση που ακούγεται στο βίντεο: «στο θέμα του πλαστικού είμαστε όλοι συνυπεύθυνοι»; Συζήτησε μαζί με την ομάδα σου τρεις ενέργειες που θα οδηγούσαν σε περιορισμό της ρύπανσης από πλαστικό. Ανακοινώστε στην τάξη.

- 3 Διάβασε δυνατά τον τίτλο του κειμένου που ακολουθεί. Διάβασε μαζί με την ομάδα σου δυνατά την τελευταία παράγραφο του κειμένου και κάντε υποθέσεις για το θέμα του κειμένου.

Το χάος που δημιουργήσαμε

Αυτό είναι το **χάος** που δημιουργήσαμε. Αυτά είναι τα ψάρια που κολυμπούν στο χάος που δημιουργήσαμε. Αυτή είναι η φώκια που τρώει τα ψάρια που κολυμπούν στο χάος που δημιουργήσαμε. Αυτό είναι το δίχτυ που πιάνει τη φώκια που τρώει τα ψάρια που κολυμπούν στο χάος που δημιουργήσαμε. Αυτή είναι η ασάλινη βάρκα που ρίχνει το δίχτυ που πιάνει τη φώκια που τρώει τα ψάρια που κολυμπούν στο χάος που δημιουργήσαμε [...].

Αυτά είναι τα πλαστικά που πετάμε που παγιδεύουν την γκριζοπράσινη χελώνα, που κολυμπάει στο ρεύμα που στροβιλίζεται στον κόλπο που κουνάει την ασάλινη βάρκα που ρίχνει το δίχτυ που πιάνει τη φώκια που τρώει τα ψάρια που κολυμπούν στο χάος που δημιουργήσαμε.

Αυτή είναι η **χωματερή** που μεγαλώνει κάθε μέρα, που σκορπάει τα πλαστικά που πετάμε, που παγιδεύουν την γκριζοπράσινη χελώνα που κολυμπάει στο ρεύμα που στροβιλίζεται στον κόλπο, που κουνάει την ασάλινη βάρκα που ρίχνει το δίχτυ που πιάνει τη φώκια που τρώει τα ψάρια που κολυμπούν στο χάος που δημιουργήσαμε.

Εμείς είμαστε οι άνθρωποι στη δουλειά και στη διασκέδαση που γεμίζουμε τη χωματερή που μεγαλώνει κάθε μέρα, που σκορπάει τα πλαστικά που πετάμε που παγιδεύουν την γκριζοπράσινη χελώνα που κολυμπάει στο ρεύμα που στροβιλίζεται στον κόλπο που κουνάει την ασάλινη βάρκα που ρίχνει το δίχτυ που πιάνει τη φώκια που τρώει τα ψάρια που κολυμπούν στο χάος που δημιουργήσαμε.

Κοιτάξτε το χάος που **δημιουργήσαμε**.

ΑΛΛΑ... εμείς είμαστε που μπορούμε να σώσουμε την κατάσταση, να μειώσουμε τα σκουπίδια μας στη δουλειά και στη διασκέδαση και να ανακυκλώσουμε τα πλαστικά που πετάμε και να μειώσουμε τη χωματερή ευθύς αμέσως.

Να σώσουμε την γκριζοπράσινη χελώνα και να περισυλλέξουμε τα σκουπίδια από τον κόλπο. Να διαδηλώσουμε ενάντια στην ατσάλινη βάρκα, να μαζέψουμε τα δίχτυα και να ελευθερώσουμε τη φώκια που τρώει τα ψάρια... που κολυμπούν στον ωκεανό που θα τον σώσουμε **ΕΜΕΙΣ!**

Michelle Lord, *Το χάος που δημιουργήσαμε*, Άγκυρα, 2020

4 Διάβασε το κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Τι δημιουργήσαμε σύμφωνα με το κείμενο;
- β) Τι πιάνει το δίχτυ;
- γ) Πού κολυμπάει η γκριζοπράσινη χελώνα;
- δ) Πώς γεμίζουν οι άνθρωποι τη χωματερή;

5 Βάλε στη σειρά τις προτάσεις του κειμένου.

Το δίχτυ πιάνει τη φώκια.	
Η γκριζοπράσινη χελώνα κολυμπάει στο ρεύμα που στροβιλίζεται στον κόλπο.	
Τα ψάρια κολυμπούν στο χάος που δημιουργήσαμε.	
Η ατσάλινη βάρκα ρίχνει το δίχτυ.	
Η φώκια τρώει τα ψάρια.	
Τα πλαστικά που πετάμε παγιδεύουν την γκριζοπράσινη χελώνα.	
Το ρεύμα που στροβιλίζεται στον κόλπο κουνάει την ατσάλινη βάρκα.	

6 Γράψε τα θαλάσσια είδη τα οποία αναφέρει το κείμενο ότι κινδυνεύουν από την ανθρώπινη δραστηριότητα.

.....

.....

7

Βρες ποιες ανθρώπινες δραστηριότητες αναφέρει το κείμενο που απειλούν τα θαλάσσια είδη.

.....

.....

8

Στο κείμενο η συγγραφέας επαναλαμβάνει κάποιες προτάσεις πολλές φορές. Γιατί πιστεύεις ότι το κάνει αυτό;

.....

.....

9

Γράψε σε μία πρόταση το πρόβλημα για το οποίο μιλάει το κείμενο.

.....

.....

10

Σκέψου και γράψε μαζί με την ομάδα σου πράξεις δικές σου ή των μεγάλων που μολύνουν τη θάλασσα. Δίπλα γράψε τι μπορείς να κάνεις για να περιορίσεις το πρόβλημα.

Πώς μολύνεται η θάλασσα από πλαστικά;	Βρίσκω μία λύση

Η συγγραφέας του κειμένου *Το χάος που δημιουργήσαμε μας* παροτρύνει να βοηθήσουμε ΕΜΕΙΣ και να σώσουμε τον πλανήτη μας. Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε; Διάβασε το κείμενο που ακολουθεί.

Εθελοντισμός

Ο καθαρισμός μιας παραλίας ή ενός πάρκου έχει μεγάλα οφέλη για σένα και την κοινότητά σου. Είναι ένας εύκολος τρόπος να κάνεις μια μεγάλη αλλαγή διασκεδάζοντας ταυτόχρονα. Ζήτα από κάποιον ενήλικα να σε βοηθήσει να οργανώσεις έναν. Το πρόβλημα των σκουπιδιών στην παραλία λύνεται πιο εύκολα όταν συμμετέχουν πολλοί εθελοντές. Η αξία της συνεργασίας για έναν κοινό σκοπό είναι πολύ σημαντική.

Keilly Swift, *Πώς θα φτιάξουμε έναν καλύτερο κόσμο*, Διόπτρα, 2020

Ας δούμε τι είναι εθελοντισμός και ποια τα οφέλη του.

Είναι εθελοντισμός:

- ✓ Όταν υπάρχει μια ανάγκη.
- ✓ Όταν συμβαίνει μια καταστροφή.
- ✓ Όταν κάτι γύρω μας μπορεί να γίνει καλύτερο.
- ✓ Όταν χρειάζεται να γίνει κάποια πράξη...
 - για το καλό πολλών ανθρώπων
 - για τη βελτίωση της ζωής τους
 - για να βοηθηθούν κάποιοι που αντιμετωπίζουν δυσκολίες
 - για την προστασία των ζώων
 - για την προστασία της φύσης
 - για να ομορφύνει ένας χώρος
 - για να γίνει μια εκδήλωση...

... τότε υπάρχουν άνθρωποι

- ✓ που νοιάζονται
- ✓ που παίρνουν την πρωτοβουλία
- ✓ που συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες ομάδων
- ✓ που αφιερώνουν τον ελεύθερο χρόνο τους
- ✓ που αναλαμβάνουν δράση.

Χωρίς αμοιβή, χωρίς άλλο όφελος εκτός από την ικανοποίησή τους να συμβάλουν σε κάτι που είναι καλό για όλους.

Νοιάζομαι
και δω: Εθελοντισμός –
Αλληλεγγύη – Ενεργός
Πολίτης, Οδηγός για τον
εκπαιδευτικό, Δεσμός,
Μη Κερδοσκοπικό
Σωματείο και Ίδρυμα
Λαμπράκη, 2015

11 Διάβασε μαζί με την ομάδα σου τις παρακάτω ιστορίες. Βάλε ✓ σε όποια αποτελεί δραστηριότητα εθελοντισμού.

Οι μαθητές ενός δημοτικού σχολείου αποφάσισαν να κατασκευάσουν στο πάρκο της γειτονιάς σπιτάκια και ταΐστρες για τα πουλιά.	
Εάν η Λυδία ταΐζει τις γάτες που ζουν στην αυλή για δύο μήνες, οι γονείς της θα της αγοράσουν το παιχνίδι που ζητά τόσο καιρό.	
Οι μαθητές της Γ' τάξης ανέλαβαν να φυτέψουν φυτά και λαχανικά στον μικρό κήπο του σχολείου τους. Τον πότισαν λίγες φορές και στη συνέχεια τον παράτησαν γιατί θέλουν να παίζουν στα διαλείμματα.	
Οι γονείς του σχολείου οργάνωσαν ένα παζάρι και συγκέντρωσαν χρήματα για την αγορά καινούργιων βιβλίων της δανειστικής σχολικής βιβλιοθήκης. Στην οργάνωση και στο στήσιμο του παζαριού βοήθησαν οι μαθητές, οι μαθήτριες και οι εκπαιδευτικοί του σχολείου.	

12 Διάβασε τις ερωτήσεις που ακολουθούν και στη συνέχεια σάρωσε για να ακούσεις την προσωπική εμπειρία μιας εθελόντριας. Συμπλήρωσε τα κενά σύμφωνα με όσα άκουσες.

α) Γράψε έναν λόγο για τον οποίο ξεκίνησε την εθελοντική της δραστηριότητα.

.....

β) Γράψε δύο οφέλη που έχει η εθελόντρια από την προσφορά της στο δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

•

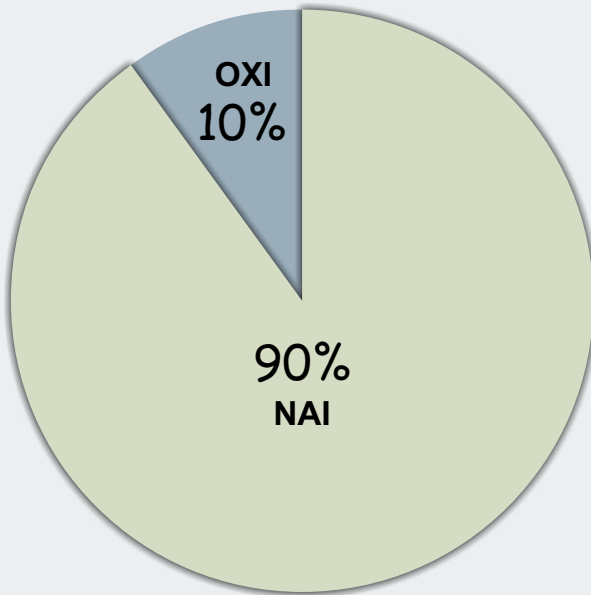
 •

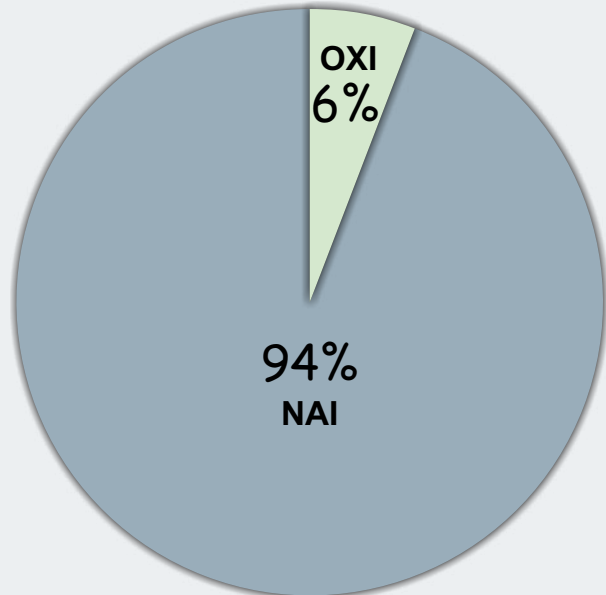

13 Παρατήρησε μαζί με την ομάδα σου τα παρακάτω διαγράμματα και βάλε ✓ στο σωστό κουτάκι.

Τα επίπεδα συμμετοχής σε εθελοντικές δράσεις είναι δείκτης πολιτισμού της κοινωνίας;

Θεωρείτε ότι ο εθελοντισμός συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων του ατόμου;

stentoras.gr, ερευνητικός φορέας: skywalker.gr, 2018

Οι περισσότεροι άνθρωποι πιστεύουν ότι η συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις είναι δείγμα πολιτισμού μιας κοινωνίας.	
Οι περισσότεροι άνθρωποι πιστεύουν ότι ο εθελοντισμός δεν βοηθά στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων ενός ατόμου.	
Πολύ λίγοι άνθρωποι πιστεύουν ότι ο εθελοντισμός βοηθά στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων ενός ατόμου.	
Πολύ λίγοι άνθρωποι πιστεύουν ότι η συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις δεν είναι δείγμα πολιτισμού μιας κοινωνίας.	

Β. Ανακυκλώνω
-Επαναχρησιμοποιώ

1 Παρατήρησε την εικόνα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Γιατί πιστεύεις ότι υπάρχουν τόσο πολλά σκουπίδια; Από πού έχουν προέλθει;
- β) Πρότεινε λύσεις για το πρόβλημα που παρουσιάζεται στην εικόνα.

2 Παρακολούθησε το βίντεο και γνώρισε τον Πέρι και τις δύο φίλες του.

- α) Τι εννοεί ο Πέρι όταν λέει πως ξεχνάμε συχνά την αξία του;
- β) Ποιο είναι το πρόβλημα του Πέρι;

3 Συμπλήρωσε τι κάνει η καθεμία από τις δύο φίλες του Πέρι.

Η Άννα η

Η Μπέτυ η

Οι κάδοι σκουπιδιών είναι χρυσάφι!

Με λένε Μελάτι, ζω στο **Μαλάνγκ** της Ινδονησίας. Είναι το μεγαλύτερο αρχιπέλαγος στον κόσμο –17.508 νησιά– και η πιο πυκνοκατοικημένη χώρα. Το kamprung (η συνοικία μου) θυμίζει γιγάντιο μπατίκ:¹ πριν από μερικά χρόνια, οι κάτοικοι ξανάβαψαν όλα τα σπίτια στα χρώματα του ουράνιου τόξου. Το δικό μου είναι **βαμμένο** στο χρώμα του πράσινου μήλου κι έχει πορτοκαλί σκεπή. Όλη η συνοικία έχει μετατραπεί σε έργο τέχνης. Είμαστε πολύ περήφανοι γι' αυτό. Στα χρώματά της αναγνωρίζουμε ολόκληρη τη χώρα μας, με τις ορχιδέες, τα εξωτικά φρούτα της, τους Αχώριστους² ή το γαλάζιο πουλί της Νεράιδας³ που μας μαγεύουν στην αγορά των πουλιών τα Σαββατοκύριακα.

Μακάρι να μην πετούσαν οι άνθρωποι τα σκουπίδια τους παντού! Καθώς δεν υπάρχουν κάδοι, τα **αδειάζουν** στο ποτάμι. Στην Ιάβα, τόσο η πόλη όσο και οι παραλίες είναι γεμάτες κουτάκια αναψυκτικών και συσκευασίες τροφίμων. **Ευτυχώς** υπάρχουν και κάποιοι που βρίσκουν

Ποια είναι η αντίθετη λέξη του «**ΕΥΤΥΧΩΣ**»;

- μπατίκ:** τέχνη ζωγραφικής πάνω σε υφάσματα, με την οποία κατασκευάζονται φουλάρια και ρούχα όλο περίτεχνα σχήματα και χρώματα.
- Αχώριστοι:** είδος ζωηρού, παιχνιδιάρικου και αναρριχητικού παπαγάλου που ζει όλη του τη ζωή ζευγαρωμένος.
- γαλάζιο πουλί της νεράιδας:** σπουργίτι με κόκκινα μάτια που ζει στα υγρά τροπικά δάση.

λύσεις. Κοντά στο σπίτι μου η κλινική Μπούμι Άγιου αναλαμβάνει δωρεάν τη φροντίδα ολόκληρων οικογενειών που τους φέρνουν τα απορρίμματά τους! Οι φλούδες χρησιμεύουν ως λίπασμα στους γεωργούς. Τα πλαστικά και τα μέταλλα μεταπωλούνται σε εταιρείες ανακύκλωσης.

Η μεγάλη μου αδερφή, η Ίμα, πιστεύει ότι το μέλλον βρίσκεται στην επαναχρησιμοποίηση: την τέχνη τού να κάνεις θαύματα με παλιά αντικείμενα ή φθαρμένα υλικά, δίνοντας μια δεύτερη πιο πολύτιμη ζωή στα πράγματα. Μάλιστα, μόλις έφτιαξε ένα εκπληκτικό καπέλο ράβοντας με το βελονάκι δεκαοχτώ πλαστικές σακούλες! Αυτή τη στιγμή τη βοηθάω να ολοκληρώσει μια εργασία για το λύκειο: να πλέξει καλάθια από ανακυκλωμένο χαρτί, τα οποία στη συνέχεια θα πουλήσει στην πόλη μαζί με τους φίλους της. Οι οικογένειές μας έχουν ανάγκη από χρήματα. Η δική μου αποστολή: να μαζέψω παλιές εφημερίδες χυρνώντας από σπίτι σε σπίτι. Στην πραγματικότητα τα σκουπίδια είναι χρυσάφι!

Maia Brami, *Η γη είναι φίλη μου*, Καπόν, 2023

4 Διάβασε το κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Πού ζει η Μελάτι;
- β) Με ποια χρώματα είναι βαμμένο το σπίτι της;
- γ) Πού πετούν τα σκουπίδια τους οι κάτοικοι της συνοικίας της Μελάτι;
- δ) Ποια δράση κάνει η κλινική Μπούμι Άγιου;

5 Βάλε ✓ στο σωστό κουτάκι.

	Σ	Λ
Η Ίμα έφτιαξε ένα εκπληκτικό καπέλο ράβοντας πλαστικές σακούλες.		
Η συνοικία της Μελάτι έχει μετατραπεί σε έργο τέχνης.		
Όλοι οι κάτοικοι της συνοικίας ανακυκλώνουν τα σκουπίδια τους.		
Οι φλούδες δεν χρησιμεύουν ως λίπασμα στους γεωργούς.		
Η Ινδονησία είναι το μικρότερο αρχιπέλαγος στον κόσμο.		

6 Τι ζήτησε η κλινική Μπούμι Άγιου από τις οικογένειες της γειτονιάς;

.....

.....

7 Τι είναι η επαναχρησιμοποίηση; Παρακολούθησε το βίντεο. Προσπάθησε να δώσεις τον δικό σου ορισμό.

.....

.....

.....

8 Πώς καταλαβαίνεις τη φράση της Μελάτι «Τα σκουπίδια είναι χρυσάφι»;

.....

.....

.....

9 (Παιχνίδι ρόλων) Μαζί με την ομάδα σου γίνετε επιστήμονες που ασχολούνται με την προστασία του περιβάλλοντος. Εξηγήστε στους κατοίκους του Μαλάνγκ γιατί δεν πρέπει να πετάνε τα σκουπίδια τους στον ποταμό.

10 Ζωγράφισε σε ένα μεγάλο χαρτόνι μαζί με την ομάδα σου τη γειτονιά της Μελάτι.

Οι τρεις λέξεις

Ο πλανήτης μου φωνάζει: «Φίλε μου, λιώνω, πλαστικά και σκουπίδια στην πλάτη μου φορτώνω». Τον πλανήτη αποφασίζω να γλιτώνω από τον πόνο. «Μην ανησυχείς», του λέω, «ξεκινάω να μειώνω».

Τρεις λέξεις μόνο, πρώτα μειώνω, επανα-χρησιμοποιώ και ανακυκλώνω...
Τρεις πράξεις μόνο, πρώτα μειώνω, επανα-χρησιμοποιώ και ανακυκλώνω...

Ξέρεις πως κάτι εύκολα μπορεί να γίνει κάτι άλλο; Κάθε που ανακυκλώνω, το καλό είναι μεγάλο! Πιο πολλά δεντράκια, πιο λίγα σκουπιδάκια, καλύτερη ζωή για όλου του κόσμου τα παιδάκια!

Μάθε τώρα πώς γίνεται, είναι απλό, αρκεί τον κάδο ανακύκλωσης να βρω και να ταιριάζω στον καθένα το σωστό υλικό! Αυτό ήταν, τόσο εύκολο! Σου το είπα, είναι απλό!

Χαρτικά, πλαστικά και υαλικά, μπουκαλάκια, εφημερίδες και αλουμίνια, μπαταρίες, υπολογιστές και κινητά όλα ανακυκλώνονται να ξέρεις χαλαρά!

Ελένη Ανδρεάδη,
Γίνε πράκτορας
του πλανήτη,
Μεταίχμιο, 2014

11 Αναζήτησε στο διαδίκτυο το τραγούδι «Τρεις λέξεις μόνο».

12 Αρίθμησε τις στροφές του ποιήματος.

13 Ένωσε τα ζευγαράκια των λέξεων που ταιριάζουν στο ποίημα (ομοιοκαταληξίες).

14 Γιατί το ποίημα έχει τίτλο «Οι τρεις λέξεις»;

15 Ποιες είναι αυτές;

Μάθε τώρα πώς γίνεται, είναι απλό, αρκεί τον κάδο ανακύκλωσης να βρω και να ταιριάξω στον καθένα το σωστό υλικό!

16 Εσύ γνωρίζεις σε ποιον κάδο πηγαίνει το κάθε σκουπιδάκι; Παρακολούθησε τα παρακάτω βίντεο και στη συνέχεια σάρωσε και αντιστοίχισε τα σκουπίδια με τον σωστό κάδο.

ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΚΑΔΟΣ

ΜΠΛΕ ΚΑΔΟΣ

ΚΑΦΕ ΚΑΔΟΣ

17 Μπορεί να έχεις δει ή χρησιμοποιήσει τους παρακάτω κάδους ανακύκλωσης. Τι ανακυκλώνουμε στον καθένα; Συζήτησε μαζί με την ομάδα σου.

Αντικείμενα που βρίσκονται στις παραλίες της ΕΕ

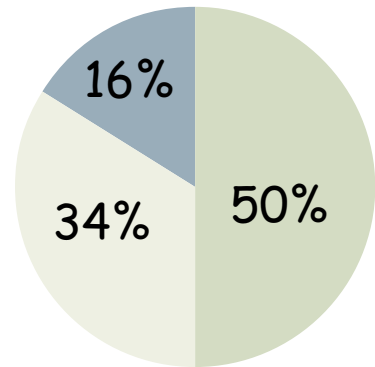
Πλαστικά αντικείμενα μίας χρήσης

Πού εμφανίζονται συχνότερα στις παραλίες της ΕΕ

50%
πλαστικά
μίας χρήσης

34%
άλλα
πλαστικά

16%
μη πλαστικά

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή στρατηγική για τις πλαστικές ύλες σε μια κυκλική οικονομία, Στρασβούργο, 2018

18

Παρατήρησε μαζί με την ομάδα σου το παραπάνω διάγραμμα και απαντήστε στις ερωτήσεις.

α) Ποια σκουπίδια υπάρχουν στις παραλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με το διάγραμμα;

.....

.....

β) Ποια σκουπίδια αποτελούν το μικρότερο ποσοστό;

.....

.....

γ) Τι θα κάνεις την επόμενη φορά που θα βρεθείς σε μια παραλία για να περιορίσεις το πρόβλημα της μόλυνσης των θαλασσών από πλαστικά;

.....

.....

1 Παρακολούθησε ένα βίντεο για τον πλανήτη μας και απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις.

“ Γ. Αλλάζω
στάση - Δρω για
το περιβάλλον ”

- α) Ποιος έχει πρόβλημα σύμφωνα με το βίντεο;
- β) Τι δώρο κάνουν στο παιδί;
- γ) Πώς βλάπτει ο άνθρωπος το περιβάλλον;

© www.shutterstock.com

Σιταροχώραφο με κυπαρίσσια, Βίνσεντ βαν Γκογκ, 1889

2

Ο Βίνσεντ βαν Γκογκ δημιούργησε τον πίνακα ζωγραφικής Σιταροχώραφο με κυπαρίσσια, το έτος 1889. Σάρωσε και δεξ κι άλλα έργα του ζωγράφου.

3 Παρατήρησε τον πίνακα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Πώς θα περιέγραφες τον ουρανό;
- β) Ποια δέντρα μπορείς να αναγνωρίσεις;
- γ) Τι καλλιεργείται σε αυτό το χωράφι;

Η οικολογική οργάνωση **WWF** Γερμανίας, χρησιμοποιώντας την τεχνητή νοημοσύνη,¹ προσάρμοσε τον παραπάνω πίνακα ζωγραφικής τοπίου, μεταξύ άλλων έργων, για να παρουσιάσει τι θα συμβεί εάν ανέβει η μέση θερμοκρασία της Γης.

© earthnews.gr

4 Παρατήρησε τον πίνακα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Τι σε εντυπωσιάζει σε αυτόν πίνακα;
- β) Τι άλλαξε;
- γ) Γιατί άλλαξε;

1. **τεχνητή νοημοσύνη**: η ικανότητα μιας μηχανής να αναπαράγει κείμενα, εικόνες, βίντεο και μουσική.

Ο Κότσυφας απαιτεί το δάσος να σωθεί

Ο κότσυφας και η λευκή στενοχωρημένη παπαρούνα αποφασίζουν να δράσουν μαζί με τους φίλους τους, τα άλλα πουλιά του δάσους, και να σταματήσουν το κελάδημα. Έτσι τα παιδιά θα καταλάβουν πως δεν κελαηδούν πια γιατί θέλουν να ξαναγίνει το δάσος όπως ήταν παλιά και θα κάνουν αναδάσωση!

Όλα μαύρα	Τώρα κλαις	Έλα τώρα
Και σιωπή	Και λυπάσαι	Μαζί μας κι εσύ
Εδώ κάποτε	Ίσως φταις	Να φυτέψουμε
Υπήρχε ζωή	Να το θυμάσαι	Ξανά τη ζωή
Εδώ κάποτε	Ίσως φταις	Να φυτέψουμε
Υπήρχαν τραγούδια	Που δεν είχες σκεφτεί	Δέντρα ξανά
Χρώματα και λουλούδια	Πως το δάσος μπορεί να καεί	Μαύρη πια να μην είν' η πλαγιά

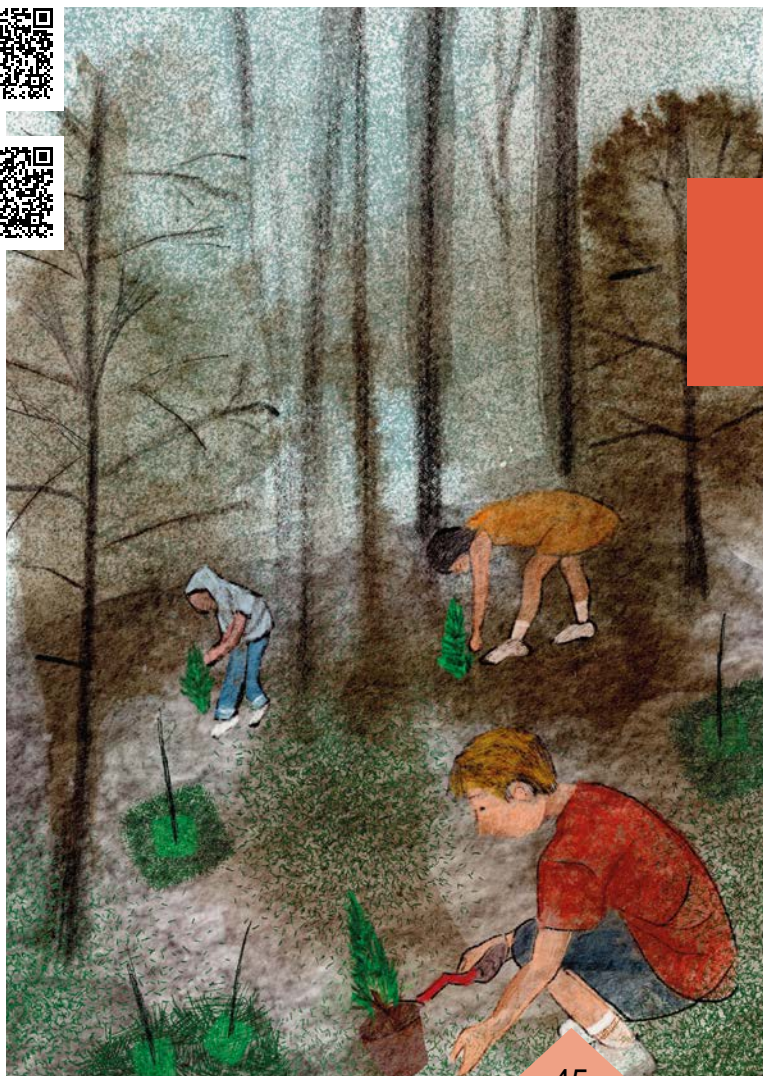
Οι **κτηνίατροι** έλεγαν πως μπορεί να είναι καμιά μεταδοτική ασθένεια. Οι ορνιθολόγοι ισχυρίζονταν πως μάλλον θα τα είχε επηρεάσει η κλιματική **αλλαγή**. Οι δημοσιογράφοι που έκαναν έρευνες μιλούσαν για μια τροφή που τα είχε πειράξει στη φωνή. Οι γιαγιάδες έλεγαν πως δεν είναι καλό σημάδι και πως θα 'ρθει μεγάλη καταστροφή. Κι άλλη καταστροφή; Δεν το έβλεπαν πως η καταστροφή είχε έρθει;

Τα παιδιά; Τα παιδιά κατάλαβαν την αιτία και το είπαν από την αρχή.

– Τα πουλιά τραγουδούν τη χαρά! Με καμένο το δάσος τι να τραγουδήσουν;

Αυτό φταίει. Αν και οι μεγάλοι δεν είχαν πειστεί, εκείνα το πήραν απόφαση πως το δάσος έπρεπε να γεννηθεί ξανά! Ρώτησαν ειδικούς, πήραν τη γνώμη επιστημόνων, ερεύνησαν λύσεις που τους πρότειναν δασολόγοι και αποφάσισαν:

Αναδάσωση Μαζί!

Τριγυρνούσαν λοιπόν και ειδοποιούσαν όλους τραγουδώντας:

Αναδάσωση Μαζί
Κι όλα πάλι απ' την αρχή
Θ' αρχίσουν

Φύτεψε δέντρα κι εσύ
Κι όλα τα πουλιά μπορεί
Ξανά να κελαηδήσουν

Δώσε ελπίδα
Νέα ζωή
Δάσος και πάλι
Στη θέση αυτή

Ούτε τα πουλιά ούτε και τα ίδια τα παιδιά δεν περίμεναν ότι τόσο πολλοί άνθρωποι θα συμμετείχαν στην αναδάσωση και μάλιστα με τόσο κέφι. Μικροί και μεγάλοι, κρατώντας φτυάρια, τσάπες, ποτιστήρια, έπαιρναν από τους **δασοπόνους** τα μικρά δεντράκια με προσοχή σαν να κρατούσαν μωρά και τα φύτευαν στην πλαγιά που αποκτούσε και πάλι ζωή. Κι ήταν όλοι χαρούμενοι που έκαναν κάτι για να αποκατασταθεί η μεγάλη καταστροφή που είχε προκαλέσει η φωτιά!

Τι δουλειά κάνει ένας **δασοπόνος**;

Βαγγέλης Ηλιόπουλος, *Ο κότσυφας απαιτεί το δάσος να σωθεί*, Πατάκης, 2007

5 Διάβασε το κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Τι αποφάσισαν να κάνουν ο κότσυφας με τα υπόλοιπα πουλιά;
- β) Τι έλεγαν οι ορνιθολόγοι και τι οι κτηνίατροι πως συνέβη στα πουλιά;
- γ) Τι κατάλαβαν τα παιδιά;

6 Βάλε τα γεγονότα στη σειρά με αριθμούς.

Ο κότσυφας και τα άλλα πουλιά αποφασίζουν να σταματήσουν το κελήδημα για να αναγκάσουν τους ανθρώπους να βρουν μια λύση για το καμένο δάσος.

Όλοι ήταν χαρούμενοι που έκαναν κάτι για να αποκατασταθεί η μεγάλη καταστροφή την οποία είχε προκαλέσει η φωτιά.

Το δάσος έπρεπε να γεννηθεί ξανά και αποφάσισαν να κάνουν αναδάσωση.

Το δάσος καίγεται και καταστρέφεται ολοσχερώς.

Πολλοί άνθρωποι συμμετείχαν στην αναδάσωση με κέφι.

7 Βάλε ✓ στο σωστό κουτάκι.

	Σ	Λ
Οι γιαγιάδες έλεγαν πως δεν είναι καλό σημάδι και πως θα 'ρθει μεγάλη καταστροφή.		
Ελάχιστοι άνθρωποι συμμετείχαν στην αναδάσωση.		
Οι ειδικοί και οι επιστήμονες πρότειναν στα παιδιά να μην ασχοληθούν καθόλου με το καμένο δάσος.		
Ήταν όλοι λυπημένοι που έκαναν κάτι για να αποκατασταθεί η καταστροφή του δάσους.		
Οι κτηνίατροι ισχυρίζονταν πως τα πουλιά δεν κελαηδούσαν πια γιατί θα τα είχε επηρεάσει η κλιματική αλλαγή.		

8 Γιατί τα πουλιά ήθελαν το δάσος να γίνει όπως παλιά;

.....

.....

9 Γράψε μαζί με την ομάδα σου δύο λόγους για τους οποίους κάποιος θα έπρεπε να συμμετέχει σε μια αναδάσωση.

.....

.....

Δράση

Ένας τρόπος για να σώσεις τον πλανήτη είναι να χρησιμοποιείς αποτελεσματικά το χαρτί.

 Μπορείς να χρησιμοποιήσεις και τις δύο πλευρές του χαρτιού.

 Φτιάξε όμορφες κατασκευές και διακοσμητικά με χρησιμοποιημένα χαρτιά, παλιές εφημερίδες και περιοδικά.

Κάθε φορά που χρησιμοποιείς ξανά ένα χαρτί, βοηθάς τα δέντρα, γιατί το χαρτί το παίρνουμε από αυτά. Αν το χρησιμοποιείς προσεκτικά και το ανακυκλώνεις, σημαίνει πως θα κόβονται λιγότερα δέντρα. Ο πλανήτης μας χρειάζεται απεγνωσμένα τα δέντρα, γιατί χάρη σε μια διαδικασία που λέγεται φωτοσύνθεση παράγουν το οξυγόνο που αναπνέουμε και ταυτόχρονα καθαρίζουν την ατμόσφαιρα από το διοξείδιο του άνθρακα. Και όχι μόνο αυτό...

Οι ρίζες τους σταθεροποιούν το έδαφος, αποτρέποντας **κατολίσθησεις** και πλημμύρες, που μπορούν να προκαλέσουν μεγάλες ζημιές. Γι' αυτό και πολλές οργανώσεις φυτεύουν όσο περισσότερα δέντρα μπορούν σε περιοχές γύρω από τις πόλεις. Μάθε με τους γονείς σου αν μπορείς στην περιοχή σου να φυτέψεις...

 Κατολίσθηση: φαινόμενο κατά το οποίο πετρώματα ή χώματα αποσπώνται από τις πλαγιές βουνών ή κοιλάδων και μετακινούνται προς χαμηλότερα σημεία.

ΤΟ ΔΙΚΟ ΣΟΥ ΔΕΝΤΡΟ!

Giuseppe D'Anna, *10 ιδέες για να σώσουμε τον πλανήτη*, Χάρτινη Πόλη, 2022

10 Γιατί πρέπει να σώσουμε τον πλανήτη μας;

11 Γιατί η Γη μας χρειάζεται τα δέντρα;

12 Παρακολούθησε το βίντεο με τη διαδικασία ανακύκλωσης του χαρτιού.

Ουανγκάρι Μαατάι

Η Ουανγκάρι Μαατάι μεγάλωσε τη δεκαετία του 1940 στο υπέροχο φυσικό περιβάλλον της Κένυας, μιας χώρας τόσο πλούσιας σε θαύματα της φύσης, μα τόσο φτωχής. Η κυβέρνηση έκοβε τα δάση γιατί ήθελε τα εδάφη για καλλιέργειες που απέφεραν πολλά χρήματα, όπως αυτή του καφέ. Αυτό λέγεται ΑΠΟΔΑΣΩΣΗ. Το 1977 η Ουανγκάρι δημιούργησε το Κίνημα της Πράσινης Ζώνης. Έμαθε στους ανθρώπους πώς μπορούν με τις πράξεις τους να βλάψουν το περιβάλλον. Ενθάρρυνε κοινότητες να συνεργαστούν και να φυτέψουν καινούργια δέντρα.

Η Ουανγκάρι έβαλε επικεφαλής γυναίκες! Μαζί με κάθε σπόρο φύτεωναν και ΙΔΕΕΣ...

Το 2004 βραβεύτηκε με το Νόμπελ Ειρήνης για το αξιοθαύμαστο έργο της.

Κέιτ Πάνκχερστ, *Υπέροχες γυναίκες που έσωσαν τον πλανήτη*, Μεταίχιμιο, 2020

© www.shutterstock.com

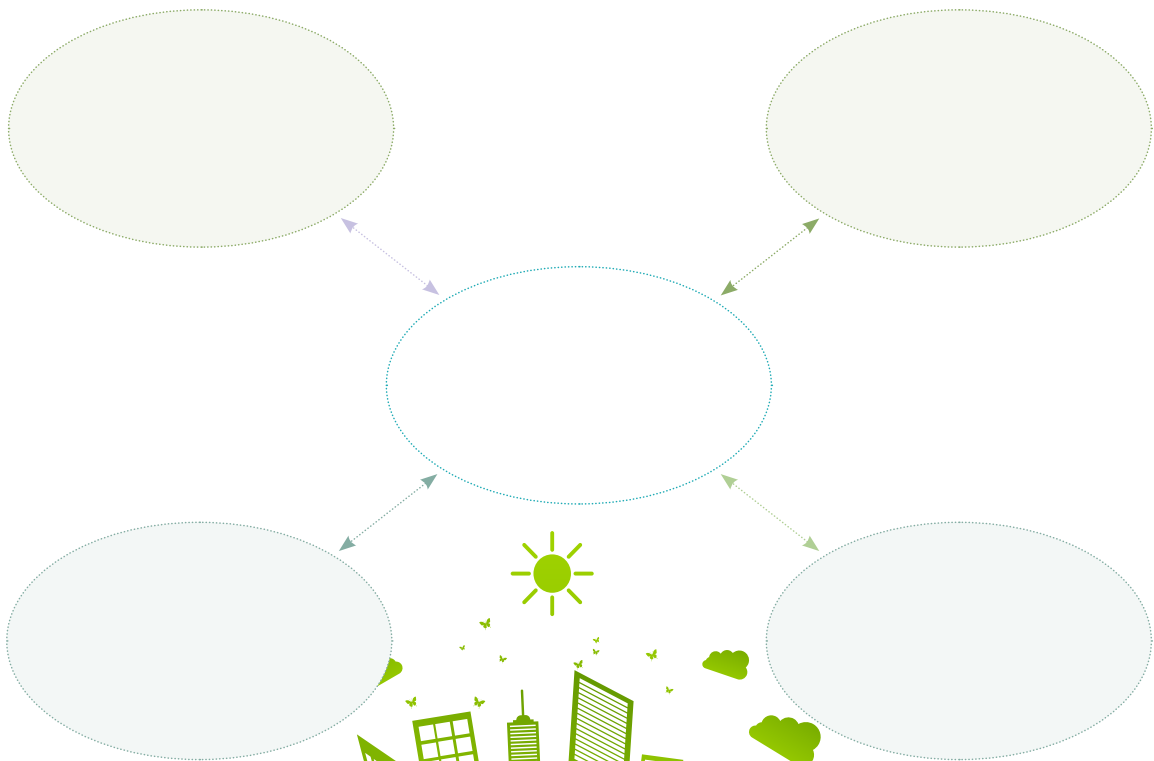
13 Αφού διαβάσεις τις πληροφορίες για τη δράση της Ουανγκάρι Μαατάι, απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Γιατί η χώρα της Κένυας έκοβε τα δάση;
- β) Τι ήθελε να πετύχει η Ουανγκάρι με το Κίνημα της Πράσινης Ζώνης;

14 Γίνομαι ερευνητής του περιβάλλοντος.

Συζητήστε μαζί με την ομάδα σου ένα περιβαλλοντικό πρόβλημα που σας απασχολεί. Σχεδιάστε τις ενέργειες που θα αποφασίσετε. Για παράδειγμα, σε ποιους θα απευθυνόσασταν; Τι θα ψάχνατε; Γράψτε στον κεντρικό κύκλο το θέμα που θέλετε να ερευνήσετε και στους γύρω κύκλους τις ενέργειες που θα κάνατε. Βρείτε πληροφορίες, φωτογραφίες και βίντεο, και ενημερώστε την τάξη για το πρότζεκτ που ετοιμάσατε. Συζητήστε στην τάξη το σχεδιάγραμμά σας και τις πληροφορίες που συγκεντρώσατε.

15 Χρησιμοποιήστε τα ταλέντα σας και με τις ομάδες της τάξης σας φτιάξτε ένα τραγούδι για τη δεντροφύτευση, συνθήματα για την ανακύκλωση και μία αφίσα για την προστασία του περιβάλλοντος. Στολίστε με αυτά την τάξη σας.

ΕΙΚΟΝΑ 1

© <https://www.thesprotikospalmos.gr/>

ΕΙΚΟΝΑ 2

© <https://3.bp.blogspot.com/>

16 Παρατήρησε τις παραπάνω εικόνες και απάντησε στις ερωτήσεις.

α) Τι είναι η εικόνα 1; Κύκλωσε το σωστό.

- Αφίσα.
- Πρόσκληση.

β) Σε τι μοιάζουν και σε τι διαφέρουν μια αφίσα και μια πρόσκληση;

Ομοιότητες	Διαφορές
1.	1.
2.	2.

Δ. Επαναληπτική ενότητα

© Thomas Wolter from Pixabay

1 Παρατήρησε την εικόνα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Τι διαπιστώνει το παιδί;
- β) Τι έχει συμβεί;

Τα ψηλά βουνά

Τα παιδιά της τελευταίας τάξης ανεβαίνουν στα ψηλά βουνά για να κατασκηνώσουν και να φτιάξουν τη δική τους μικρή κοινότητα.

Τα παιδιά φτιάχνουν δρόμους

Ο δρόμος δεν γίνεται μόνο για λίγους ανθρώπους. Τον φτιάχνουν λίγοι και τον χαίρονται όλοι. Ο δρόμος είναι για όλον τον κόσμο. Είναι για τον πλούσιο και τον **φτωχό**, για τον άρχοντα και τον ζητιάνο. Με τον δρόμο ένα βουνό ανταμώνει με το άλλο βουνό, μια πολιτεία δίνει το χέρι στην άλλη.

Είναι δρόμοι στρωτοί, πλατιοί και ίσοι σαν τους δρόμους της πόλης. Είναι δρόμοι στενοί και δύσκολοι, που ανεβαίνουν τους γκρεμούς, περνούν τις ρεματιές κι έρχονται στους δροσερούς λόγγους.

Ένας τέτοιος δρόμος τούς έφερε εδώ, στα ψηλά βουνά! Από τότε κατάλαβαν τα παιδιά τι μεγάλο καλό είναι ο δρόμος.

Βέβαια, δεν είναι δρόμος αυτό που θα κάμουν, είναι μικρά μονοπάτια. Μα για την κοινότητά τους αυτά χρειάζονται. Δεν είναι τάχα και κείνα ένα έργο; Δεν θα περάσουν κι άλλοι άνθρωποι από εκεί;

Λογάριασαν πρώτα πως τους χρειάζεται ένα **μονοπάτι** να πηγαίνουν στους Βλάχους. Αυτό είναι ο σπουδαιότερος δρόμος τους, γιατί από τους βλάχους προπάντων τρέφονται. Ένα άλλο μονοπάτι πρέπει να πηγαίνει στους λοτόμους κι ένα άλλο να τους βγάζει στον δρόμο του Μικρού Χωριού.

Αν καταφέρουν αυτά τα τρία μονοπάτια, θα έχουν συκοινωνία.

Πόσες δυσκολίες βρήκαν! Χρειάστηκε να παλέψουν με τη γη σε πολλές μεριές, εκεί που ήθελαν να περάσουν τον δρόμο, έβγαιναν εμπρός οι ρίζες που πετούν μακριά μερικά δέντρα. Τις ρίζες αυτές, που ήταν χοντρές και δυνατές, προσπαθούσαν να τις κόψουν, για να μη σκοντάβουν τη νύχτα. Χρειάστηκαν πριόνι, τσεκούρι και πολύ κόπο. [...]

Σκέφτηκαν να στερεώσουν το μονοπάτι μ' έναν μικρό τοίχο από κάτω. Για να χτίσουν όμως αυτόν τον τοίχο, χρειάστηκαν πολλά πράγματα, που δεν τα είχαν φανταστεί: πρώτα πρώτα, μια **βαριά**, για να κόβουν τις πέτρες. Δεν την είχαν, κι έστειλαν πάλι στον προεστό του Μικρού Χωριού, παρακαλώντας να τους δώσει κι αυτή.

Τι είναι η «βαριά»;

- α) Εργαλείο.
- β) Τόνος.

«Θα κάνετε και ξερολιθιά;» ρώτησε ο προεστός. «Χαρά στην επιμονή σας, παιδιά μου!» Με την επιμονή τους έχινε και ο τοίχος και τα δύο μονοπάτια. Κοντά σ' αυτά έκαμαν και λίγη δουλειά μέσα στην κοινότητα.

Όλη την πλατεία που ήταν στρωμένη από τα ξερά πευκόφυλλα την καθάρισαν απ' αυτά. Πρώτα για να περπατούν εύκολα, κι έπειτα για να αποφύγουν τον κίνδυνο της φωτιάς, γιατί οι ξερές βελόνες των πεύκων και πολύ γλιστερές είναι και πολύ εύκολα παίρνουν φωτιά.

Έκαμαν ακόμη ένα πεζούλι γύρω στα πεύκα της τραπεζαρίας, για να τρώνε αναπαιτικά. Διόρθωσαν και το μονοπάτι που πάει στη βρύση.

Στο τέλος έριξαν μια ματιά στα έργα τους και τα καμάρωσαν.

Ζαχαρίας Παπαντωνίου, *Τα ψηλά βουνά*, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, 2011

2 Διάβασε το κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Ποιοι σχεδιάζουν μονοπάτια στα βουνά;
- β) Πώς είναι οι δρόμοι της πόλης;
- γ) Πώς είναι οι δρόμοι στο βουνό;

3 Αντιστοίχισε τις προτάσεις σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο κείμενο.

Τις ρίζες που ήταν χοντρές και δυνατές προσπαθούσαν να τις κόψουν,	■	■	για να τρώνε αναπαιτικά.
Έκαμαν ακόμη ένα πεζούλι γύρω στα πεύκα της τραπεζαρίας,	■	■	στα ψηλά βουνά.
Ένας τέτοιος δρόμος τούς έφερε εδώ,	■	■	μόνο για λίγους ανθρώπους.
Καθάρισαν την πλατεία	■	■	για να μη σκοντάβουν τη νύχτα.
Ο δρόμος δεν γίνεται	■	■	από τα ξερά πευκόφυλλα.

4 Γιατί χρειάζονταν τα παιδιά τα μονοπάτια στα βουνά;

.....

.....

.....

.....

.....

5 Ποια προβλήματα αντιμετώπισαν;

.....

.....

.....

.....

.....

6 Γιατί αποφάσισαν να καθαρίσουν την πλατεία από τα πευκόφυλλα;

.....

.....

.....

.....

.....

7 Παρακολούθησε το βίντεο για τη χρήση πλαστικών και συμπλήρωσε τις προτάσεις.

- α) Στην αρχή είχαμε με τα πλαστικά μιας χρήσης.
 β) Το εύκολο όμως δημιούργησε
 γ) Για να αποσυντεθούν χρειάζονται ακόμα και
 δ) Τα μπαίνουν στην τροφική αλυσίδα και φτάνουν ως το μας.
 ε) Μπορούμε χωρίς μιας χρήσης.

8 Διάβασε το παρακάτω κείμενο και ανάφερε ένα δικό σου παράδειγμα επαναχρησιμοποίησης.

Επαναχρησιμοποίηση

Ξαναχρησιμοποιείτε το χαρτί. Γράφετε πρόχειρες σημειώσεις ή τον κατάλογο με τα ψώνια σας στην πίσω σελίδα ήδη χρησιμοποιημένων φύλλων χαρτιού παρά σε καθαρό χαρτί.

Δωρίζετε τον παλιό ηλεκτρικό σας εξοπλισμό, για παράδειγμα σε σχολεία ή σε δημοτικά κέντρα, ώστε να χρησιμοποιηθεί εκ νέου.

Αγοράζετε επαναφορτιζόμενες μπαταρίες, οι οποίες έχουν πολλαπλούς κύκλους φόρτισης. Μην ξεχνάτε να ανακυκλώνετε τις μπαταρίες σας μόλις φτάσουν στο τέλος της ζωής τους!

Ανταλλάξτε, πουλήστε ή δωρίστε ρούχα, έπιπλα και οικιακά είδη που δεν χρειάζεστε πια. Αντί να αγοράζετε καινούργια, δανειστείτε, νοικιάστε ή αγοράστε μεταχειρισμένα.

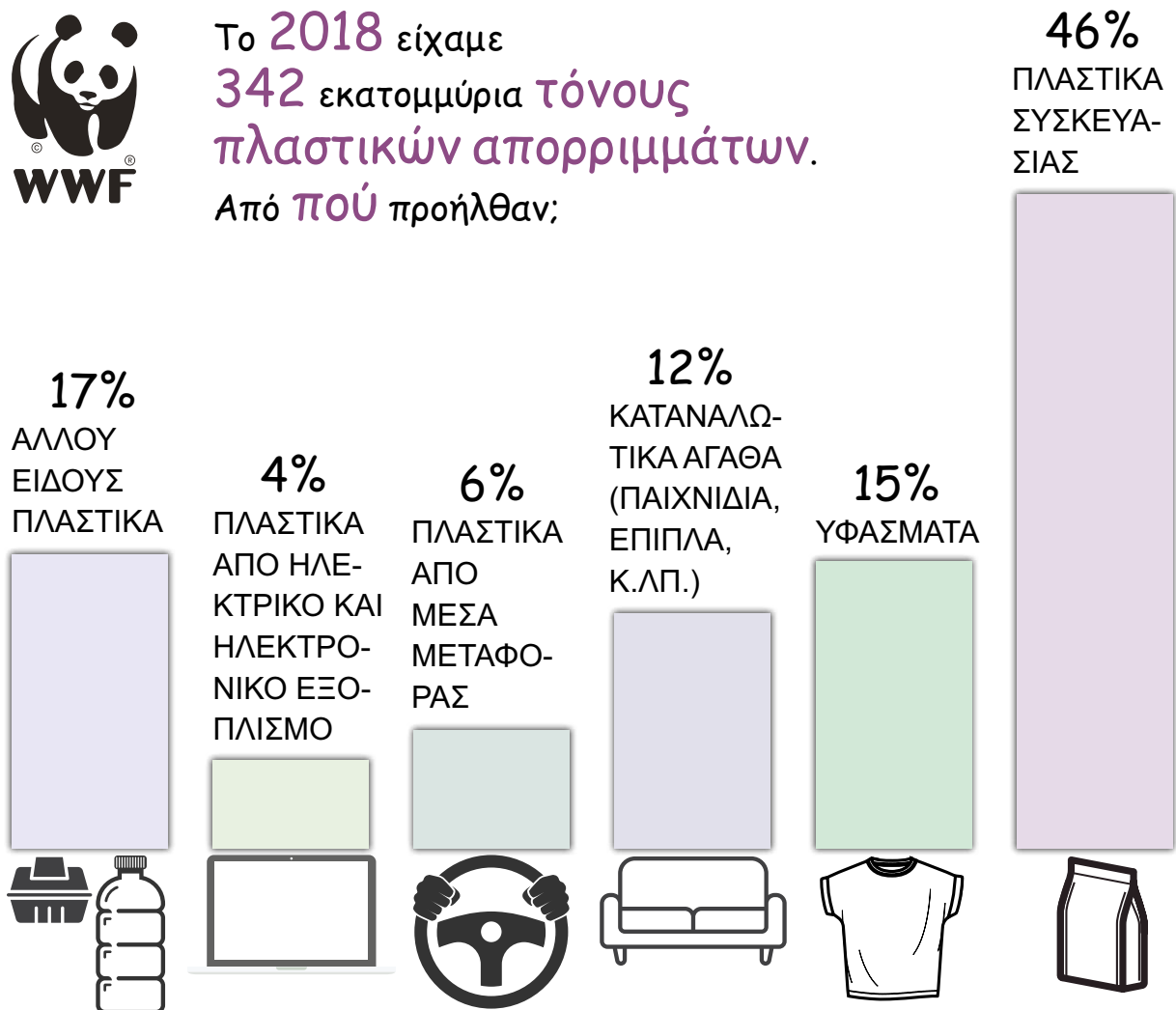
9

Παρατήρησε το διάγραμμα μαζί με την ομάδα σου και απαντήστε στις ερωτήσεις.

Το **2018** είχαμε **342** εκατομμύρια **τόνους** πλαστικών απορριμμάτων.

Από **πού** προήλθαν;

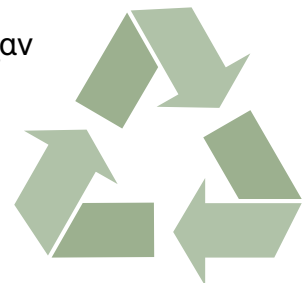

Πηγή: wwfeu.awsassets.panda.org

α) Από ποια αντικείμενα προήλθε το μεγαλύτερο ποσοστό των πλαστικών στα απορρίμματα;

β) Τι θα μπορούσαν οι πολίτες να είχαν κάνει τα πλαστικά απορρίμματα που αποτελούσαν το 12% και το 15%;

10 Φτιάξε μαζί με την ομάδα σου:

- α) μια αφίσα για δράση ανακύκλωσης χαρτιού στο σχολείο σας
- β) μια πρόσκληση προς τους γονείς του σχολείου και τα μέλη της τοπικής κοινότητας για συμμετοχή σε εργαστήριο επαναχρησιμοποίησης παλιών αντικειμένων των μαθητών.

Σε αυτή την ενότητα έμαθα:	Πολύ 	Λίγο 	Καθόλου
Να βρίσκω πληροφορίες σε διαγράμματα και παραστάσεις.			
Τι πετώ στους διαφορετικούς κάδους ανακύκλωσης.			
Για την ανακύκλωση και την επαναχρησιμοποίηση.			
Πώς μπορώ να προστατεύω το περιβάλλον.			
Τι σημαίνει αναδάσωση και αποδάσωση.			
Να βρίσκω τις διαφορές ανάμεσα σε μία αφίσα και μία πρόσκληση.			
Να συνεργάζομαι με την ομάδα μου σε ένα περιβαλλοντικό πρότζεκτ.			

6η ΕΝΟΤΗΤΑ
ΕΠΕΤΕΙΟΙ ΚΑΙ ΓΙΟΡΤΕΣ

Σε αυτή την ενότητα
θα μάθεις:

- Για το Καρναβάλι της Ξάνθης.
- Για τη διπλή γιορτή της 25ης Μαρτίου.
- Να αναγνωρίζεις μία ανακοίνωση.
- Να φτιάχνεις μία ανακοίνωση.
- Να ξεχωρίζεις μία ανακοίνωση από μία πρόσκληση.
- Να ξεχωρίζεις μία ανακοίνωση από μία αφίσα.
- Να αναλύεις ένα ποίημα.

Λέξεις-κλειδιά

ήθη και έθιμα της Αποκριάς
και του Πάσχα,
απελευθέρωση, Πρωτομαγιά

Παρέλαση αρμάτων
στο Καρναβάλι της Ξάνθης

Λέξεις-κλειδιά που θα βοηθήσουν

ήθη και έθιμα, απελευθέρωση, επανάσταση, δικαιώματα

Α. Απόκριες

Β. 25η Μαρτίου, μια διπλή
γιορτή για τους Έλληνες

Γ. Η γιορτή του Πάσχα

Δ. Επαναληπτική ενότητα

© Φωτογραφία από το αρχείο του κατασκευαστή των αρμάτων Αντώνη Κουτσούμπα

Α. Απόκριες

Εικόνα 1. Η συνοδεία του Διονύσου, αγγείο του 380-370 π.Χ., Μουσείο Λούβρου

Εικόνα 2. Το άρμα της Θέσπιδος

© <https://www.cafisart.gr/>

Εικόνες 3, 4: Το Καρναβάλι της Ξάνθης

© <https://culture.cityofxanthi.gr/kentro-politismou/istoriko-archeio/archeio-karnavaliou/>

1 Παρατήρησε τις εικόνες και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Τι παρατηρείς στις εικόνες 1 και 2 με τις αρχαίες ελληνικές τελετές;
- β) Τι κάνουν οι άνθρωποι στις φωτογραφίες 3 και 4; Ποια εποχή απεικονίζεται στις φωτογραφίες;
- γ) Τι κοινό έχουν οι σημερινές μεταμφιέσεις με τις διονυσιακές τελετές της αρχαιότητας;

Απόκριες

Απόκριες ονομάζονται οι τρεις εβδομάδες πριν από την Καθαρά Δευτέρα. Οι **Απόκριες** λέγονται και Καρναβάλι, από την ιταλική λέξη *Carnevale*. Τις μέρες αυτές λαμβάνει χώρα το έθιμο του γλεντιού, της ψυχαγωγίας και του «μασκαρέματος», της μεταμφίεσης που έχει τις ρίζες του στις αρχαίες «διονυσιακές γιορτές» των Ελλήνων. Από την αρχαιότητα οι άνθρωποι μεταμφιέζονταν, χόρευαν, τραγουδούσαν, έπιναν κρασί και **τιμούσαν** τον Διόνυσο, τον θεό του κρασιού και του γλεντιού. Σε πολλές περιοχές της Ελλάδας γιορτάζονται τα καρναβάλια με χορούς, σάτιρα και διάφορα τοπικά έθιμα.

Η **Ξάνθη** διοργανώνει το μεγαλύτερο Καρναβάλι της Βόρειας Ελλάδας και το δεύτερο μεγαλύτερο σε όλη τη χώρα μετά το Καρναβάλι της Πάτρας. Αποτελεί ένα από τα πλέον φημισμένα στην Ελλάδα και στα Βαλκάνια. Κάθε χρόνο διοργανώνονται δεκάδες εκδηλώσεις για μικρούς και μεγάλους. Το ξανθιώτικο Καρναβάλι έχει να επιδείξει μια σειρά εκδηλώσεων με μουσική, χορό και θέατρο, ενώ ξακουστή είναι η παρέλαση των αρμάτων με ομάδες μεταμφιεσμένων. Μικροί και μεγάλοι από όλη την Ελλάδα μετέχουν σε αυτό το μοναδικό ξεφάντωμα.

Συγγραφική ομάδα

© <https://www.visitgreece.gr/>

Το Καρναβάλι της Ξάνθης, 2014

2 Παρατήρησε την αφίσα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Τι δείχνει η αφίσα;
- β) Για ποια εκδήλωση μας ενημερώνει;
- γ) Πόσο διαρκεί και πού γίνεται;
- δ) Ποιος τη διοργανώνει;

© <https://www.fonitisxanthi.gr/>

3 Γιατί η αφίσα αναφέρει τις λέξεις «όνειρα», «χρώματα», «μυρωδιές» και «αρώματα»;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4

Σάρωσε για να δεις μία από τις σελίδες του καρναβαλικού προγράμματος του Δήμου Ξάνθης. Διάβασε το κείμενο και απάντησε τις ερωτήσεις.

α) Πότε θα πραγματοποιηθεί η γιορτή της λαογραφίας;

.....

β) Ποιοι συμμετέχουν σε αυτή τη γιορτή;

.....

.....

γ) Γιατί πηγαίνει το κοινό σε αυτή τη γιορτή λαογραφίας;

.....

.....

δ) Αν θες να παρακολουθήσεις αυτή τη μεγάλη γιορτή, πού πρέπει να πας;

.....

Στη σελίδα 8 του προγράμματος του Καρναβαλιού της Ξάνθης βρίσκουμε τη βραδιά λαογραφίας. Ένας διαφορετικός τρόπος για να μάθουμε πληροφορίες για αυτή την εκδήλωση είναι διαβάζοντας μια ανακοίνωση σαν τη διπλανή.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ο Σύλλογος Ποντίων Χορευτών Ξάνθης
«Τραντέλλενες»

συμμετέχει
στη **βραδιά λαογραφίας**

τη Δευτέρα, 13 Φεβρουαρίου 2023
στο Δημοτικό Αμφιθέατρο Ξάνθης.

Σας περιμένουμε για να χορέψουμε με μεράκι
χορούς από όλη την Ελλάδα.

Το ΔΣ του Συλλόγου
Ο Πρόεδρος Ο Γραμματέας

5 Διάβασε την ανακοίνωση και απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις.

- α) Για ποια εκδήλωση μας πληροφορεί η ανακοίνωση;
- β) Ποιος τη διοργανώνει;
- γ) Πότε γίνεται και πού;
- δ) Πώς προσπαθεί η ανακοίνωση να πείσει το κοινό να συμμετέχει στην εκδήλωση;
- ε) Πώς τελειώνει το κείμενο της ανακοίνωσης;

6 Σάρωσε για να δεις τα χαρακτηριστικά μίας ανακοίνωσης και τη διαφορά της από ένα σημείωμα και μία πρόσκληση.

7 Γράψε τώρα μια δική σου ανακοίνωση για μια αποκριάτικη εκδήλωση που πρόκειται να γίνει στο σχολείο σας. Χρησιμοποίησε ως πρότυπο την ανακοίνωση που διάβασες στη σελίδα 63.

Blank writing area with horizontal dashed lines for the student to write their announcement.

8 Ένωσε το κάθε συννεφάκι με την κατηγορία που του ταιριάζει.

■ ΑΦΙΣΑ

Αναφέρει στην αρχή
τι είδους κείμενο είναι.

Έχει έντονα χρώματα
και εικόνες.

Έχει όλες
τις πληροφορίες
σε κείμενο.

■ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Δίνει πληροφορίες
με εικόνες.

Μας πληροφορεί
για μια εκδήλωση.

■ ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ

Αναφέρει ποιος
διοργανώνει
την εκδήλωση.

“ Β. 25η Μαρτίου,
 μια διπλή γιορτή για
 τους Έλληνες ”

Διπλή γιορτή

Η 25η Μαρτίου είναι μια διπλή γιορτή, γιατί τιμούμε την κήρυξη της επανάστασης ενάντια στην οθωμανική κυριαρχία και παράλληλα γιορτάζουμε τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου. Είναι δηλαδή μια εθνική γιορτή των Ελλήνων και θρησκευτική γιορτή των ορθόδοξων χριστιανών. Η ημέρα του Ευαγγελισμού ήταν η μέρα που η Παναγία έμαθε τη χαρμόσυνη είδηση από Άγγελο του Κυρίου ότι πρόκειται να γεννήσει τον Χριστό, τον υιό του Θεού. Η ημέρα αυτή είναι επίσημη εθνική αργία, καθώς σήμανε την αρχή για τη δημιουργία του ελληνικού κράτους.

Συγγραφική ομάδα

καραούλι:
 σκοπιά, η
 φρούρηση
 ενός χώρου

Δυο πολεμιστές ή **καραούλι**, Θεόδωρος Βρυζάκης, 1855

1 Παρατήρησε τον πίνακα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Για ποιον αγώνα ετοιμάζονται οι φουστανελάδες;
- β) Τι νομίζεις ότι κάνουν τα πρόσωπα στον πίνακα;

2 Σάρωσε για να δεις τι γιορτάζουμε την 25η Μαρτίου.

Για να ζούμε ελεύθεροι

Από πολύ νωρίς, όσοι πρόγονοί μας δεν άντεχαν να ζούνε κάτω από την κυριαρχία των Οθωμανών έπαιρναν τα βουνά. Αυτό ήταν μια μορφή αντίστασης. Μια ανυπακοή και αυθάδεια προς τον Σουλτάνο. [...]

Τους πρώτους μήνες του 1821 η Πελοπόννησος έβραζε. Οι Έλληνες ετοιμάζονταν. Ελπίδα και φόβος φώλιαζε στην καρδιά τους. Κι οι Οθωμανοί όμως φοβόντουσαν. [...]

Και ήρθε η ώρα που άναψαν ταυτόχρονα πολλές εστίες φωτιάς. Στο **Δραγατσάνι**, μια πόλη της σημερινής **Ρουμανίας**, στην Καλαμάτα, στο Αίγιο και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας οι Έλληνες πήραν τα όπλα. Οι Οθωμανοί κλείνονταν στα **κάστρα**. Πολιορκίες παντού.

Χωρίς κράτος, χωρίς στρατό, χωρίς όπλα, πολλές φορές μονάχα με ό,τι σύνεργα και εργαλεία γεωργικά είχαν πρόχειρα, οι Έλληνες ξεσηκώθηκαν. Ήταν μια καταπληκτική στιγμή στην Ιστορία μας. Δεν ήταν μόνο που **ομονόησαν**, στην αρχή τουλάχιστον, ή που έδειξαν τέτοιο ηρωισμό¹ και **στρατηγική** σκέψη στα πεδία της μάχης. Ήταν και η θέλησή τους να συγκροτήσουν ένα κράτος όπως τα ευρωπαϊκά.

Είχαν καταλάβει ότι πατρίδα δεν είναι ο τόπος όπου γεννήθηκε ο καθένας μας, η Χίος, η Πελοπόννησος, η Ύδρα... Η Ελλάδα είναι κάτι μεγαλύτερο για το οποίο έπρεπε να πολεμήσουν όλοι μαζί.

Ελένη Σβορώνου, *Για να ζούμε ελεύθεροι, Γνωρίζοντας τον Αγώνα των Ελλήνων για την ελευθερία*, Μεταίχμιο, 2021

1. **ηρωισμός**: γενναιότητα, ανδρεία, παλικάριά.

«Ομονόησαν» σημαίνει:

- α) συμφώνησαν.
- β) διαφώνησαν.

Εμπρός!

Εμπρός! Ολόρθοι, ατρόμαχτοι.
Μαυρίλα. Αστροπελέκι.
Μα το σπαθί γοργάστραψε,
και να! η βροντή τουφέκι!
Στον Πίντο απ' τον Ταΰγετο,
και στα Μπαλκάνια, ως πέρα,
μια η φλόγα, μια η φοβέρα,
κι ένας ο νους. Εμπρός!
Εμπρός, αδέρφια, ατράνταχτοι!
Κι αν πέφτει αστροπελέκι,
να! το σπαθί γοργάστραψε,
βρόντησε το τουφέκι.
Κρήτη, ο Μωριάς, η Ρούμελη,
εμπρός! η Ελλάδα λάμπει,
αχολογάν οι κάμποι,
καίνε οι καρδιές. Εμπρός!

Κωστής Παλαμάς

3 Διάβασε το ποίημα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Ποιος είναι ο τίτλος του ποιήματος;
- β) Σε ποιους απευθύνεται ο ποιητής;
- γ) Τι πιστεύεις ότι θέλει να τους πει;
- δ) Γιατί στο ποίημα επαναλαμβάνεται η λέξη «εμπρός»;

4 Συζήτησε μαζί με την ομάδα σου τι περιγράφει ο ποιητής στους τέσσερις πρώτους στίχους.

5 Γιατί πιστεύεις ότι ο ποιητής επιλέγει σε πολλούς στίχους να χρησιμοποιήσει θαυμαστικό και όχι τελεία;

6 Ένωσε τις φράσεις για να συμπληρώσεις τους στίχους του ποιήματος.

το σπαθί	■	■	βρόντησε
το τουφέκι	■	■	καίνε
η Ελλάδα	■	■	αχολογάν
οι κάμποι	■	■	γοργάστραψε
οι καρδιές	■	■	λάμπει

7 Οι Έλληνες πήραν δύναμη και κουράγιο για τον αγώνα της απελευθέρωσής τους και από επαναστάσεις που έγιναν στην υπόλοιπη Ευρώπη, αλλά και σε όλο τον κόσμο. Σάρωσε για να δεις τις επαναστάσεις που προηγήθηκαν από τον ξεσηκωμό.

8 Σάρωσε για να δεις τον «Εθνικό ύμνο» στη νοηματική γλώσσα.

9 Τι πιστεύεις πως σχηματίζουν με τα χέρια τους τα παιδιά;

Γ. Η γιορτή του Πάσχα

Ήρθε
η
Πασχαλιά

1 Αναζήτησε στο διαδίκτυο το τραγούδι «Ήρθε η Πασχαλιά» για να το ακούσεις.

- α) Ποιοι λένε στο τραγούδι που άκουσες ότι ήρθε η Πασχαλιά;
- β) Τι είναι η **Πασχαλιά**;
- γ) Ξέρεις ποια εποχή γιορτάζεται η Πασχαλιά;

«Πασχαλιά»
είναι:

- α) η γιορτή του Πάσχα.
- β) θαμνώδες φυτό με ευδιαστά άσπρα ή μοβ λουλούδια που ανθίζει την άνοιξη.

Τι είναι το Πάσχα:

Μικρό παιδί, τι είναι το Πάσχα αναζητάει!
Μια πεταλούδα που πετά του απαντάει:
Στης πασχαλίτσας τα φτερά το 'δα γραμμένο,
στου ζουμπουλιού το άρωμα το βρήκα τρυπωμένο!
Στου αηδονιού το λάλημα, γλυκόλαλο τραγούδι,
στης άνοιξης το φόρεμα, διάφανο λουλούδι!
Στου επιτάφιου το φως, φλόγα που λαμπυρίζει,
μέσα στα κόκκινα αβγά, ελπίδα που φωτίζει.
Το Πάσχα είναι όλα αυτά, μα ακόμα κρύβει κάτι
είναι γλυκιά, χαράς γιορτή που δίνει την ΑΓΑΠΗ!

Ιωάννα Κυρίτση-Τζιώτη,
2020

2 Διάβασε το ποίημα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Ποιος αναρωτιέται τι είναι το Πάσχα;
- β) Ποιος ή ποια απαντά στο παιδί;
- γ) Πόσους στίχους έχει το ποίημα;

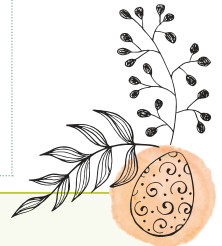
3 Συμπλήρωσε τις προτάσεις με φράσεις μέσα από το ποίημα.

- Το είδα γραμμένο στης
- Το βρήκα τρυπωμένο στου
- Γλυκόλαλο τραγούδι στου
- Διάφανο λουλούδι στης
- Φλόγα που λαμπυρίζει στου
- Ελπίδα που φωτίζει μέσα

Τι κρύβει το Πάσχα;

Είναι γ _____ χ _____ που δίνει την
_____ !

4 Κύκλωσε τις λέξεις ή τις φράσεις που έχουν σχέση με το Πάσχα.

χειμώνας

τσουρέκι

τούρτα

λαγός

βασιλόπιτα

λαμπάδα

κόκκινα αυγά

σημαία

αγάπη

επιτάφιος

μπάνιο στη θάλασσα

άνοιξη

μελομακάρονο

Η περιπέτεια μιας λαμπάδας

Ήταν **Σάββατο του Λαζάρου** και ο κυρ Γιώργης απ' τα χαράματα είχε αρχίσει να στολίζει τη βιτρίνα του με μεγάλα πλαστικά κόκκινα αβγά, άσπρα χνουδωτά κουνελάκια, πολύχρωμα φαναράκια και βέβαια όλων των ειδών τις **πασχαλινές** λαμπάδες που καμάρωναν στολισμένες με κορδέλες, λουλούδια, караβάκια, κουκλάκια και ό,τι μπορεί να βάλει ο νους του ανθρώπου.

Στα δεξιά της βιτρίνας ακουμπούσε μεγαλόπρεπα μια άσπρη ψηλόλιγνη **λαμπάδα**. Στο λυγερό κορμί της ήταν σφιχτοδεμένη μια κατακόκκινη σατέν κορδέλα και από τον πλούσιο φιόγκο της ξεπρόβαλλε ένα πολύχρωμο μπουκέτο ανοιξιάτικα λουλούδια. Πιο κει, σαν πινελιά από το γαλάζιο του Αιγαίου, καμάρωνε η Μαριγούλα, μια μπλε λαμπάδα, που ο κυρ Γιώργης την είχε βγάλει έτσι, γιατί πάνω της ήταν στερεωμένη μια κάτασπρη βαρκούλα με πανάκι σταυρωτό, όμοια με βάρκα του καπετάν Παναγή του φίλου του, που είχε αυτό το όνομα. Ακουμπισμένη αριστερά ήταν η Πασχαλίτσα, που στο κέρινο κορμάκι της ήταν καρφισωμένες αμέτρητες πασχαλίτσες, έτοιμες θαρρείς να ζουζουνίσουν με τις κεραίες τους σηκωμένες. Δίπλα της η κουκλολαμπάδα, που κουβαλούσε στην πλάτη της μια κούκλα με

Το **Σάββατο του Λαζάρου** είναι το Σάββατο πριν από τη Μεγάλη Βδομάδα.

μακριά μαλλιά και μοντέρνα ρούχα και πιο κει μια άλλη ήταν κλεισμένη σε ένα χάρτινο κουτί μαζί με έναν τρομερό κακάσχημο πολεμιστή που κοίταζε αγριεμένος, έτοιμος για μάχη. [...] Ανάμεσά τους στρυμωγμένο σε μια γωνιά, ένα κίτρινο χλομό κεράκι πρόβαλε δειλά το φιτιλάκι του. Ούτε κι αυτό θυμόταν πώς είχε βρεθεί στην ξύλινη βιτρίνα του μικρού παιχνιδάδικου.

[...] Η μικρή Ελπίδα είχε σκύψει πάνω από το καφέ κουτί και κοιτούσε το μικρό κεράκι με περιέργεια. Της φάνηκε ότι άκουσε έναν ψίθυρο και είδε το φιτιλάκι να κουνιέται. Άπλωσε το χέρι της, έβγαλε το κεράκι με προσοχή από το κουτί, το πήρε στο δωμάτιό της και βάλθηκε να το στολίσει. Και τι δεν δοκίμασε! Στην αρχή μια κορδέλα, ύστερα ένα λουλουδάκι, μετά μια πασχαλίτσα, λίγο τούλι, φιογκάκια, όμως, τίποτα δεν του πήγαινε.

– Ξέρεις κάτι, τελικά νομίζω ότι δεν χρειάζεσαι στολίδια, του είπε η Ελπίδα. Είσαι πολύ όμορφο και μοναδικό έτσι απλό.

Το μικρό κεράκι σαν άκουσε αυτά τα λόγια φούσκωσε από χαρά και υπερηφάνεια. Έτσι, βρέθηκαν μαζί σε αυτή τη μεγάλη γιορτή της Χριστιανοσύνης, η Ελπίδα και το μικρό, ασήμαντο, απλό κίτρινο κεράκι.

Πηνελόπη Μωραΐτου, *Η περιπέτεια μιας λαμπάδας*, Σαΐτης, 2016

5 Διάβασε το κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Πού βρίσκεται ο κυρ Γιώργης και τι κάνει;
- β) Διάβασε τη δεύτερη παράγραφο και βρες πόσες λαμπάδες έχει στη βιτρίνα του παιχνιδάδικου ο κυρ Γιώργης.
- γ) Πού βρίσκεται η Ελπίδα και τι κάνει;

6 Βάλε πλαγιότιτλους στις τέσσερις παραγράφους του κειμένου.

α)

β)

γ)

δ)

Σε πολλές περιοχές της Ελλάδας, το Σάββατο του Λαζάρου οι νοικοκυρές ζυμώνουν κουλούρια με ανθρώπινη μορφή, τα λαζαράκια. Το Σάββατο του Λαζάρου γιορτάζεται η Ανάσταση του Λαζάρου από τον Ιησού.

© www.gastronomos.gr

7 Σάρωσε για να δεις τη συνταγή για τα λαζαράκια.

8 Βάλε ✓ στο σωστό κουτάκι.

Ο κυρ Γιώργος από τα χαράματα στολίζει τη βιτρίνα του με:

	Σ	Λ
ξύλινα κόκκινα αβγά		
άσπρα χνουδωτά κουνελάκια		
χάρτινα φαναράκια		
πολύχρωμα φαναράκια		
μοσχομυρωδάτα τσουρέκια		
σοκολατένια λαγουδάκια		
όλων των ειδών τις λαμπάδες		
φρεσκοψημένα κουλουράκια		

9 Βρες στη δεύτερη παράγραφο και σημείωσε τα χαρακτηριστικά των λαμπάδων.

Άσπρη λαμπάδα:

.....

Μαριγούλα:

.....

Πασχαλίτσα:

.....

Κουκλολαμπάδα:

.....

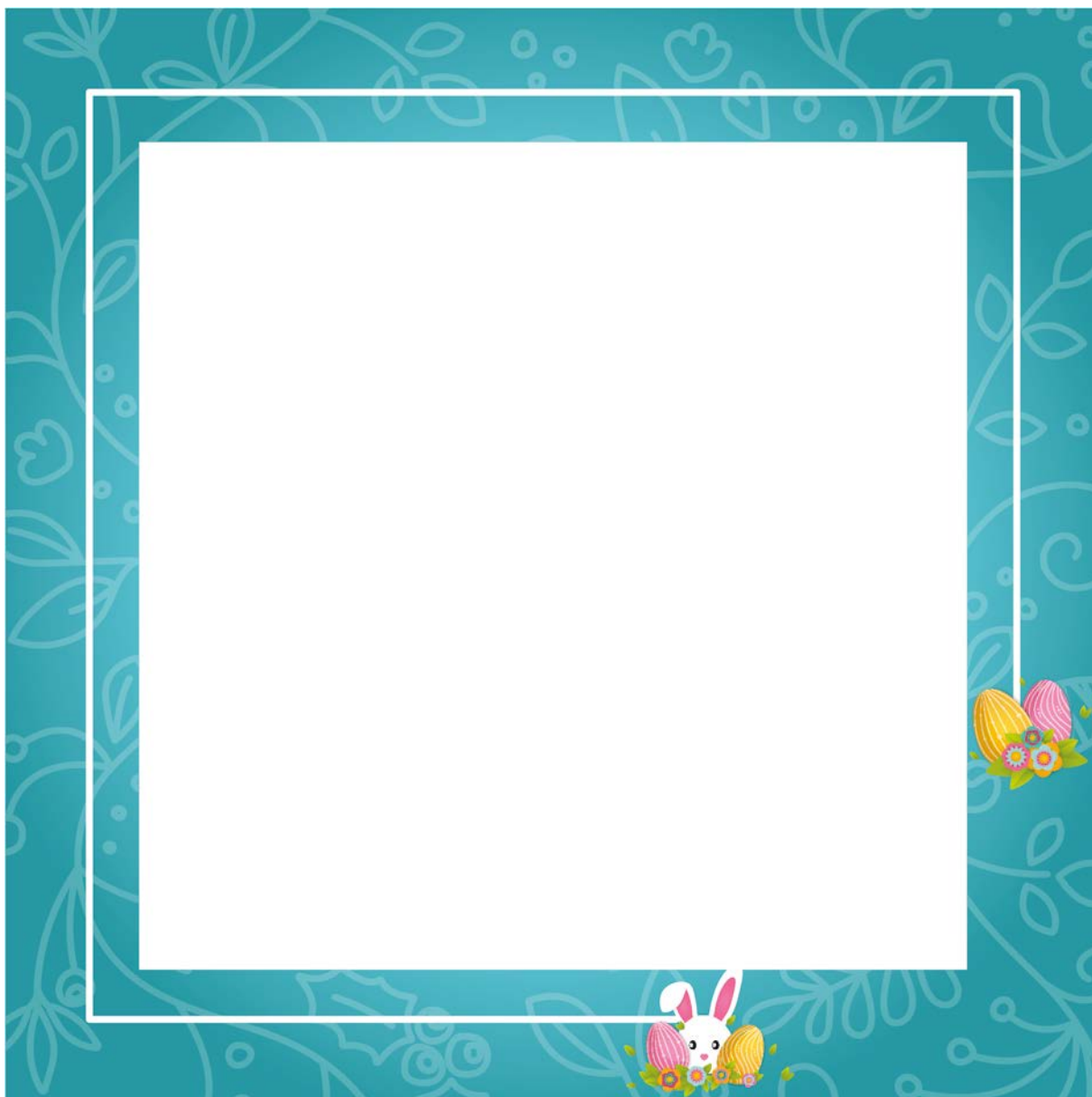
Λαμπάδα πολεμιστή:

.....

Ανάμεσα στις λαμπάδες υπήρχε στριμωγμένο
σε μια γωνιά ένα

10 Ζωγράφισε εδώ τη λαμπάδα που σου άρεσε περισσότερο.

11 Γιατί πιστεύεις ότι τελικά η Ελπίδα δεν στόλισε το κίτρινο κεράκι;

.....

.....

.....

.....

12 Σε ποια μεγάλη γιορτή της Χριστιανοσύνης βρέθηκε η Ελπίδα μαζί με το κίτρινο κεράκι;

.....

.....

.....

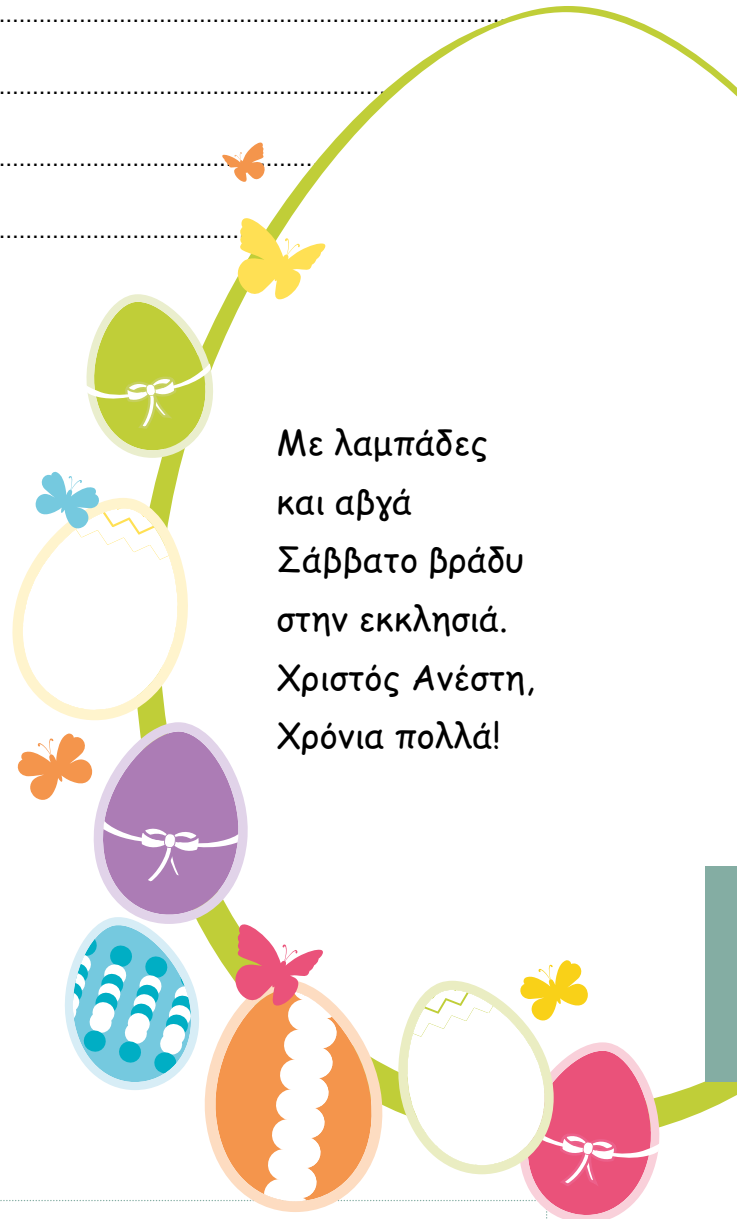
.....

13 Κάνε μια λίστα μαζί με την ομάδα σου με υλικά με τα οποία θα μπορούσατε να στολίσετε λαμπάδες. Κατασκευάστε λαμπάδες και χαρίστε τες στο κοινωνικό παντοπωλείο της περιοχής σας.

Το κοινωνικό παντοπωλείο είναι ένας χώρος στον οποίο συλλέγονται τρόφιμα και άλλα αγαθά τα οποία μοιράζονται σε ανθρώπους που έχουν ανάγκη. Το κοινωνικό παντοπωλείο το οργανώνει ο δήμος κάθε περιοχής. Τα προϊόντα που προσφέρουν τα κοινωνικά παντοπωλεία προέρχονται είτε από προσφορές άλλων πολιτών είτε από δωρεές καταστημάτων ή από κονδύλια του δήμου.

ti-einai.gr

Με λαμπάδες
και αβγά
Σάββατο βράδυ
στην εκκλησιά.
Χριστός Ανέστη,
Χρόνια πολλά!

Δ. Επαναληπτική
ενότητα

1 Παρατήρησε τον πίνακα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Ποιος είναι ο τίτλος του πίνακα;
- β) Τι κρατούν τα πρόσωπα του πίνακα;
- γ) Ποια εποχή απεικονίζεται; Δικαιολόγησε την απάντησή σου.

Πρωτομαγιά,
Τόμας Φάλκον Μάρσαλ (1860)

2 Παρατήρησε την εικόνα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Τι κάνουν οι άνθρωποι;
- β) Τι βρίσκεται πίσω από το ρολόι της εικόνας;
- γ) Τι σημαίνει η φράση «Ο αγών διά το οκτώωρον»;

Πρωτομαγιά η πρώτη μέρα του Μάη

ως γιορτή
των εργατών

Εργατική Πρωτομαγιά

Πριν από πολλά χρόνια οι άνθρωποι αναγκάζονταν να δουλεύουν ατέλειωτες ώρες, κάτω από δύσκολες συνθήκες και χωρίς να αμείβονται καλά.

«Διεκδικώ»
σημαίνει:

- α) απαιτώ κάτι που είναι δίκαιο.
- β) δουλεύω οκτώωρο.

Την 1η Μαΐου του 1886 στο Σικάγο των ΗΠΑ οι **εργάτες** ξεσηκώθηκαν **διεκδικώντας** ωράριο εργασίας οκτώ ώρες την ημέρα και καλύτερες συνθήκες εργασίας.

ως γιορτή
της άνοιξης

Γιορτή ανθοφορίας

Την πρώτη μέρα του Μάη βγαίνουμε στην εξοχή να μαζέψουμε λουλούδια και να φτιάξουμε **στεφάνια**, να πιάσουμε, όπως λέμε, τον Μάη. Το έθιμο αυτό έχει τις ρίζες στα Ανθεστήρια, ένα έθιμο από την αρχαιότητα.

3 Σάρωσε για να μάθεις περισσότερα για τα Ανθεστήρια.

Ο Μάης

Ένα πράσινο βιβλίο
γράφει ο Μάης για παιδιά.
Οι τελείες του είν' κεράσια
και οι λέξεις του κλαδιά.
Και το αγέρι το μοιράζει
σε περβόλια και αυλές
και οι εικόνες τρεμουλιάζουν
στις σελίδες τις χρυσές.
Ένα πράσινο βιβλίο
–άνθη, φύλλα κι ευωδιά–
γράφει ο Μάης, ξαναγράφει
για παιδιά.

Ρένα Καρθαίου

4 Διάβασε το ποίημα και απάντησε στις ερωτήσεις.

- α) Τι γράφει ο Μάης;
- β) Με τι μοιάζουν οι λέξεις που γράφει ο Μάης;
- γ) Με τι μοιάζουν οι τελείες που γράφει ο Μάης;

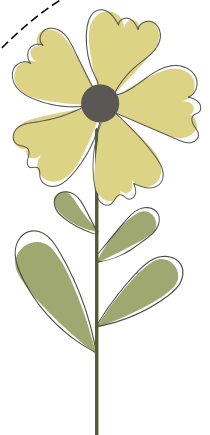
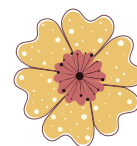

5 Αναζήτησε στο διαδίκτυο το τραγούδι της Πρωτομαγιάς για να το ακούσεις.

6 Ένωσε τις λέξεις του ποιήματος που σχηματίζουν ομοιοκαταληξία.

παιδιά	■	■	χρυσές
ευωδιά	■	■	παιδιά
αυλές	■	■	κλαδιά

7 Γράψε τρεις δικές σου λέξεις που να ομοιοκαταληκτούν με τις λέξεις που δίνονται.

• παιδιά:

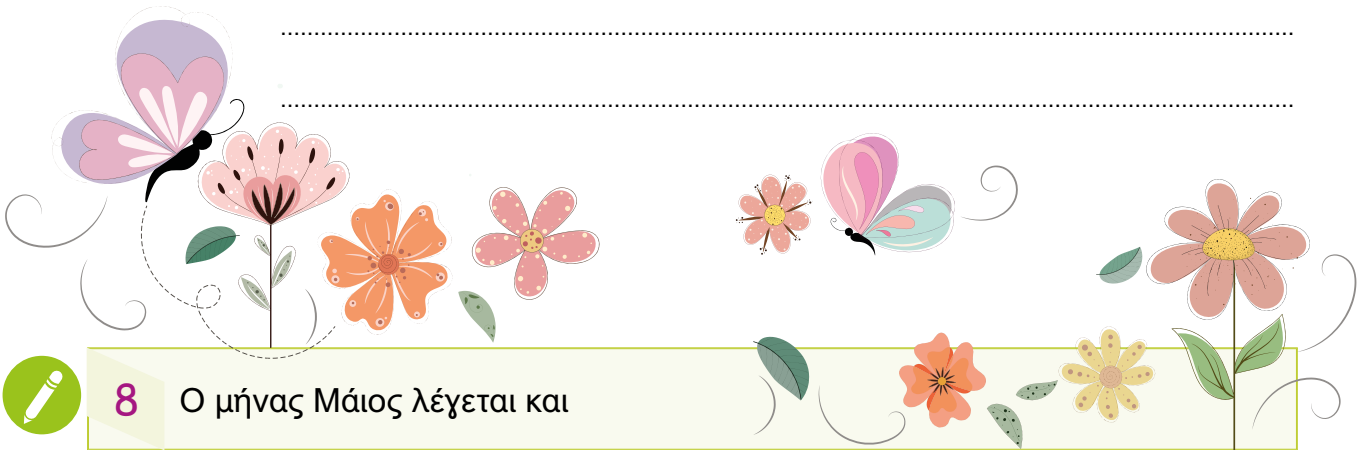
.....

.....

• αυλές:

.....

.....

8 Ο μήνας Μάιος λέγεται και

.....

9 Ο Μάιος είναι μήνας της άνοιξης. Γράψε όλους τους μήνες της άνοιξης.

.....

.....

.....

24/2/2023

Ο Δήμος Λάρνακας ανακοίνωσε
την ημερομηνία
για τα Ανθεστήρια 2023

© <https://www.cityoflarnaka.com/>

Ο Δήμος Λάρνακας ενημερώνει ότι την Κυριακή, 7 Μαΐου 2023 διοργανώνει Παρέλαση Αρμάτων και Ομάδων, για τον εορτασμό των Ανθεστηρίων 2023 κατά μήκος της λεωφόρου Αθηνών.

Όσοι επιθυμούν να λάβουν μέρος παρακαλούνται όπως συμπληρώσουν την ειδική δήλωση συμμετοχής, αφού επικοινωνήσουν με τις πολιτιστικές υπηρεσίες του Δήμου, στα τηλέφωνα 24657745/24629333, μέχρι τις 7 Απριλίου 2023.

© www.cityoflarnaka.com

10 Σάρωσε για να απαντήσεις στις ερωτήσεις.

Σε αυτή την ενότητα έμαθα:	Πολύ 	Λίγο 	Καθόλου
Για το Καρναβάλι της Ξάνθης.			
Για τη διπλή γιορτή της 25ης Μαρτίου.			
Να αναγνωρίζω μία ανακοίνωση.			
Να φτιάχνω μία ανακοίνωση.			
Να ξεχωρίζω μία ανακοίνωση από μία πρόσκληση.			
Να ξεχωρίζω μία ανακοίνωση από μία αφίσα.			
Να αναλύω ένα ποίημα.			

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

4η ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ιερογλυφικά	πρώιμο σύστημα γραφής που συνδυάζει λογογραφικά και αλφαβητικά στοιχεία
Κένταυρος	μυθολογικό ανθρωπόμορφο ον με σώμα αλόγου και κορμό και κεφάλι ανθρώπου
μυθολογία	το σύνολο των μύθων και των παραδόσεων ενός λαού
πάπυρος	αρχαίο κείμενο γραμμένο πάνω σε φύλλο ή σε ρολό από πάπυρο

5η ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

αναδάσωση	δεντροφύτευση απογυμνωμένων δασικών εκτάσεων
ανακυκλώνω	επαναφέρω κάτι στο ίδιο σημείο ύστερα από κυκλική πορεία, κάνω ανακύκλωση
απόβλητα	α) ουσίες που παράγονται κατά τη βιομηχανική επεξεργασία και αποβάλλονται από τις βιομηχανίες ως άχρηστες β) οποιοδήποτε αντικείμενο ή ουσία είναι ανεπιθύμητο, περιττό, άχρηστο ή επικίνδυνο και απομακρύνεται ως τέτοιο από το περιβάλλον στο οποίο αρχικά παράχθηκε
απορρίμματα	ό,τι πετάει κανείς ως άχρηστο, σκουπίδια

6η ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΠΕΤΕΙΟΙ ΚΑΙ ΓΙΟΡΤΕΣ

Απόκριες	το χρονικό διάστημα των τριών εβδομάδων πριν από την Καθαρά Δευτέρα και οι σχετικές εορταστικές εκδηλώσεις
εθνική εορτή	εθνική γιορτή ονομάζεται η γιορτή που ισχύει για ένα ολόκληρο έθνος, δηλαδή για ένα σύνολο ανθρώπων με κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα

ΚΟΛΟΦΩΝΑΣ

